

Katalog kwalitatiwnych kriterijow

k spěchowanju a posrědkowanju serbšćiny
w dźěcacych dnjowych přebywanišćach w Sakskej

Qualitätskriterienkatalog

zur Förderung und Vermittlung
der sorbischen Sprache
in Kindertageseinrichtungen in Sachsen

1. nakład

© DOMOWINA – Zwjazk Łužiskich Serbow z. t.

Rěčny centrum WITAJ, Budyšin 2014

skazanske čisło: P-o/254/14

skazanska adresa:

Rěčny centrum WITAJ

Póstowe naměsto 2

02625 Budyšin

tel.: 03591 550 400

faks: 03591 550 375

e-mail: witaj-bautzen@sorben.com

wuhotowanje a sadźba: Annett Haak • Satzstudio Mittasch, Jenkecy

čišćernja: WirmachenDruck.de

foto: © pantermedia.net/berlinrob

Spěchowane wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Wobsah

Předslowo	3
Zawod	4
I. Nošer	7
1 Přistup k serbskorěčnemu kubłanju	7
2 Zjawnostne džěło	7
3 Personalne prašenja	7
4 Wuhotowanje	8
5 Zaručenje kwality	8
II. Kubłanišćo	9
1 Pedagogiski koncept	9
2 Nastajenje k serbšćinje	10
3 Zhromadne džěło pedagogiskeho personala	10
III. Wjednica	11
1 Nawjedowanske nadawki	11
2 Personalne prašenja	11
3 Zjawnostne džěło a zhromadne džěło z druhimi zarjadnišćemi	12
4 Zawěšćenje a wuwijanje kwality	13
5 Poradžowanje staršich	13
IV. Kubłarka	14
1 Wobchad z rěču a kontekstualizacija	14
Rěčne zadžerženje kubłarki	14
Wobchad z rěčne słabymi resp. rěčne zdžeržliwymi džěćimi	15
Wědomje skupiny we wobchadze ze serbšćinu	15
2 Rěčny input	16
3 Dialogi	17
Składnosće k rozmołwje	17
Temy za rozmołwy	17
Dialogi kubłarki z džěćimi	18
Spěchowanje dialogow mjez džěćimi	19
4 Wšědne rutiny	19

5	Zaměrne řečne spěchowanje	20
	Posrědkowanje a skrućenje słowoskłada	20
	Rěčne spěchowanje w hrě	21
	Rěčne spěchowanje z hudźbu	21
	Rěčne spěchowanje z pomocu medijow	22
	Indiuidualne poskitki	23
6	Posrědkowanje a pěstowanje serbskeje kultury	23
	Serbska literatura	24
	Serbska hudźba, předstajace a tworjace wumělstwo	24
	Serbske zarjadowanja a wustajeńcy	25
	Serbske nałožki a tradicije	25
	Wěda wo Serbach	25
7	Projekty	25
8	Zažiwjenje džěci	27
	Džěło z džěćimi	27
	Wuměna informacijow ze staršimi	27
9	Přechod z pěstowarnje do šule	28
	Přihot džěci	28
	Wobkedźbowanje a dokumentacija	28
	Zhromadne džěło fachowcow	29
	Informowanje staršich	29
10	Wobkedźbowanje a dokumentacija	30
	Wobkedźbowanje	30
	Dokumentacija	31
11	Staršiske džěło	31
	Wobchad ze staršimi	31
	Informowanje staršich	32
	Zapřijeće staršich do rěčnopedagogiskeho džěła	33
12	Zhromadne džěło	33
	Zhromadne džěło z podpěraćelemi	33
	Zhromadne džěło z koleginami	34
	Zhromadne džěło z ekspertami	34
13	Refleksija a dalekubłanje	35
14	Wuhotowanje	35
	Rumnosće	35
	Materialije	36

Předstowo

Wažena čitarka, waženy čitarjo,

w njemało džěćacych dnjowych přebywanišćach w Swobodnym staće Sakskej angažuja so kubłarki a kublarjo, zo bychu džěći hornjoserbsce kubłali. Spěchuja maćernorěčne kmanosće serbskich džěći a posrědkuja džěćom němsce rěčacych swójbow serbsćinu jako druhu rěč. Tole je hustodosć spore džěło, wosebje w skupinach, w kotrychž džěći serbsćinu wot doma njeznaja.

Wjetšina serbsce džěłacych kubłanišćow je za sebje wotkryła imersiwnu rěčne kubłanje jako najwuspěšnišu rěč posrědkowacu metodu: Kubłarka resp. kublar rěči ze serbskimi a serbsce wuknjacymi džěćimi stajnje serbsce. Zasady tuteje metody – konsekwentne naložowanje serbsćiny z podpěru mimiki a gestiki kaž tež dodžeržowanje principa „jedna wosoba – jedna rěč” – su powšitkownje znate. Tola byrnjež tute imersiwnu kubłanje daloko rozšěrjene było, njeředležeše dotal žana publikacija, w kotrejž by so wažny rěčnokubłanski nadawk w detailu wopisował.

Tutomu njedostatkej ma so z předležacym katalogom kwalitatiwnych kriterijow wotpomhać. W nim podawaja so zasady optimalneho džěła kubłarkow a kublarjow nastupajo posrědkowanje serbsćiny němskim džěćom kaž tež spěchowanje maćernorěčnych znajomosćow serbskich džěći. Dypk po dypku wopisuje so najlěpša praksa w zmysle najwyšeho móžneho zaměra, kotryž móhli sej za swoje džěło we wobłuku spěchowanja serbsćiny stajić. Ze swojim wysokim narokom chce katalog směrodajnje skutkować, tak zo móhli kubłarki a kublarjo po swojich móžnosćach swoje džěło po tutech „idealach” wusměrjeć a z tym naležnosć kataloga zwoprawdźeć: Kwalitu serbsćinu posrědkowaceho a spěchowaceho džěła w džěćacych dnjowych přebywanišćach postupnje zwyżeć.

Katalog ma kubłarkam a kublarjam w žłobikach a pěstowarnjach Sakskeje jako praktiski přewodnik w jich wšědnym džěle služić: Z njeho móža sej nastorki a ideje za swoje prócowanja wo serbskorěčne kmanosće džěći wuwzać a na jeho zakładze swoje wšědne skutkowanje reflektować. Tym pak, kotřiž so na serbskorěčne kubłanje džěći we wuku-błanju abo studiju přihotuja, ma služić jako studijny material. Katalog wobroća pak so tež na wjednicy a nošerjow kubłanišćow. Při tym njeinformuje jenož wo maksimalnych wočakowanjach na serbskorěčne džěło jich přistajenych. Wón posrědkuje tež kriterije, kotrež počahuja so njeposrědnje na jich swójske skutkowanje.

Zawod

Zaměr kataloga

Předležacy katalog kwalitatiwnych kriterijow je so wuwił jako instrument, kotryž chce kubłarki¹ w džěćacych dnjowych přebywanišćach Swobodneho stata Sakskeje w jich prócowanju wo wysoku pedagogisku kwalitu při spěchowanju a posrědkowanju hornjoserbšćiny² podpěrać. W časach přiběraceje mnohotnosće specializacijow džěćacych dnjowych přebywanišćow a wotpowědnych kwalitnych pječatow rostu wočakowanja na kubłanišća, zo bychu swoje džěło po fachowych standardach wusměrjeli a swoje prócowanje wo pedagogisku kwalitu transparentne činili. Předležacy katalog twori zakład, zo móhli kubłanišća swoje rěč posrědkowace a rěč spěchowace džěło sebje-kritisce reflektować a po potrebjce znova wusměrjeć. Zdobom pak chce wšitkich wobdžělenych motiwěrować a jim jako poradźowar za jich rěč posrědkowace a spěchowace džěło słužić.

Předłoha kataloga

Wot lěta 2007 předleži třeće, aktualizowane a rozšěrjene wudaće narodneho kriterijoweho kataloga „Pädagogische Qualität in Tageseinrichtungen für Kinder“³ W. Tietzeho, S. Viernickel a jeju kolegow. Wón wopřija kriterije, kotrež plaća jako standardy za wšitke wobłuki pedagogiskeho džěła z džěćimi hač do šěsć lět. W nich wobswětluja so profesionelne kompetency kubłarkow runje tak kaž rumnostne a materialowe wuměnjenja pod aspektom najlěpšeje fachoweje praksy. Nadžěłał je so wón w nadawku zwjazkowego knježerstwa wot narodneje kwalitatiwneje iniciatwy, w kotrejž skutkowachu fachowcy cyłeje Němskeje.

Hladajo na to, zo jedna so pola kataloga W. Tietzeho a S. Viernickel wo aktualny standardny a na šěrokej bazy wuprowowany spis, kotryž je po cyłym kraju připóznaće namakał, su so jeho zakłady za předležacy katalog kwalitatiwnych kriterijow za serbskorěčne kubłarske džěło přewzali.

Zapołożenje kataloga

Orientujo so na zakładnej koncepciji W. Tietzoweho kataloga podawaja so z předležacym katalogom kwalitatiwnych kriterijow standardy, kotrež su wusměrjene na spěchowanje a posrědkowanje serbšćiny džěćom w džěćacych dnjowych přebywanišćach. W přnim rjedže słušeja do kubłanskeho wobłuka „komunikatiwne kublanje“ (po Sakskim kubłanskim planje⁴) resp. „rěč a komunikacija“ (po narodnym katalogu W. Tietzeho⁵). Tola tež z wida druhich kubłanskich wobłukow su so standardy sformulowali, dalokož běchu za serbskorěčne kublanje relewantne.

W jednotliwych kriterijach wopisuje so w detailu džěło kubłarki z džěćimi, zo bychu so w serbšćinje dale wukmanjeli respektiwne sej ju přiswojili. Na zakładze dołholětnych nazhonjenjow a wědomostnych slědženjow wobhladuje so imersiwne rěčne kublanje (w Serbach znate pod mjenom WITAJ) w tutym zwisku jako najefektiwniša metoda a z tym jako doporučený cil. Dokelž ma katalog narok, hladajo na rozdžěle mjez džěćacyimi dnjowymi přebywanišćemi być neutralny, so tole njewuzběhuje.

1 Jednorišeho čitanja dla wužiwa so za pomjenowanje powołanskeho stawa pedagogow přeco žónska forma kubłarka abo wjednica, byrnjež wězo muscy zastupjerjo runje tak měnjeni byli.

2 Wužiwa so powšitkowne zapřijeće „serbšćina“ (a wotwodženki tutoho słowa), byrnjež w fokusu w džěćacych dnjowych přebywanišćach Sakskeje wužiwana hornjoserbšćina stała.

3 Tietze, Wolfgang / Viernickel, Susanne et al.: Pädagogische Qualität in Tageseinrichtungen für Kinder. Ein nationaler Kriterienkatalog. Wud. W. Tietze, S. Viernickel, 3. aktualizowany a rozšěrjeny nakład. Cornelsen Verlag, Berlin, Düsseldorf, Mannheim 2007.

4 Sächsischer Bildungsplan. Hrsg. Sächsisches Staatsministerium für Kultus und Sport. verlag das netz, Weimar, Berlin 2011, str. 79 sć.

5 Tietze / Viernickel et al. 2007, str. 101 sć.

Zaměr: Najlěpša praksa

W katalogu wopisuje so najlěpša pedagogiska praksa, t. r. postupowanje, kotrež lubi najwjětše wunoški při posrědkowanju a spěchowanjcu serbsčiny. Wopisany niwow je z tym wotpowědnje wysoki. Při tym so zdawa, zo hodži so tón abo tamny kriterij pod datymi wuměnjemi w swójskim kubłanišću ćežko realizować. To pak njeměło wot toho wotdźeržować, sej při wšěm wotpowědnje cile stajeć – byrnjež so jenož dźělnje spjelnjeć hodźeli. We woprawdźitosći budže w praksy lědma móžno, wšitke dypki stoprocentnje zrealizować. Tohodla měli kubłanišća z pomocu standardow hižo docpěty staw swojeho dźěla z tu wopisanim, idealnym přirunować a so jemu po swojich móžnosćach bližić.

Wuměnjene za maksimalne spjelnenje standardow je, zo wobkneži kubłarka serbsčinu w ertnej a pisomnej formje na maćernorěčnym niwowje. Čim wjace zahoritosće kubłarka při swojim rěčnopedagogiskim skutkowanju wuprudža a čim bóle tež w priwatnym žiwjenju za swojimi rěčnokubłanskimi idealami steji, čim wjace wuspěchow a přihłosowanja budže tež mjez dźěćimi a staršimi žnjeć.

Wuraznje přeprošene, so z katalogom rozestajeć, su tež kubłarki, kotrež sej same hišće serbsčinu přiswojeja. Tež hdyž njemóža na zakładze swojich tuchwilnych rěčnych kmanosćow jednotliwe kriterije ewentualnje hišće zrealizować, chcemy je pozbudžeć, so nic wottrašić dać, ale město toho so za to zahorić, štož je jim móžno.

Adresaća standardow

Hladajo na štyri skupiny adresatow, na kotrež so standardy měrja, je so katalog do štyrjoch hłownych wotrězkow rozrjadował. Wone počahuja so

- I. na nošerja kubłanišća
- II. na kubłanišćo resp. jeho personal
- III. na wjednicu kubłanišća
- IV. na kubłarku, kotraž z dźěćimi serbsce dźěla.

W přnim wotrězku wopisuja so wočakowanja na nošerja kubłanišća, mj. dr. na jeho přistup k serbskorěčnemu kubłanju a w tym zwisku tež na jeho wustupowanje w zjawnosći, jeho prócowanja wo serbskorěčny personal a wo zaručenje kwalitativneho rěčno-pedagogiskeho dźěla.

W druhim wotrězku zhladuje so na nastajenje kubłanišća resp. jeho personala k spěchowanjcu a posrědkowanju serbsčiny: Kotry počah maja přistajeni k serbsčinje? Čehnje pedagogiski personal nastupajo serbskorěčne kubłanje za jedyn postonk a koordinuje swoje dźěło? Kotre městno zabjerje serbskorěčne kubłanje w koncepciji kubłanišća, kak wotblyščuje so w zjawnosći?

Třeći wotrězk měri so na wjednicu kubłanišća: Zaruča trěbne organizatoriske wuměnjene za wuspěšne kubłanje w serbsčinje? Spěchuje kwalitativny management serbskorěčneho dźěla w swojim kubłanišću? W kotrej formje informuje staršich w přizjewjenskich rozmołwach wo serbskorěčnym poskitku swojeho kubłanišća?

Štwórty, najwobšěrniši wotrězk přiwobroća so kublarce, kotraž njese njeposrědnju zamołwitosć za serbskorěčne kubłanje dźěću. W cyłkownje 14 wotrězkach podawaja so standardy, kotrež počahuja so

- direktnje na rěčnopedagogiske dźěło z dźěćimi (na př. wotrězki *Wobchad z rěču a kontekstualizacija*, *Rěčny input*, *Zaměrne rěčne spěchowanje*, *Posrědkowanje a pěstowanje serbskeje kultury*) a
- indirektnje na rěčnopedagogiske dźěło z dźěćimi (na př. wotrězki *Wobkedžbowanje a dokumentacija*, *Dźěło ze staršimi*, *Refleksija a dalekubłanje*, *Wuhotowanje*).

Cilowa skupina

Cilowa skupina serbskorěčneho kubljanja su džěci w starobje hač do šěsć lět – potajkim džěci w žlobiku, dnjowym hladanišću a pěstowarni. Do wěsteje měry hodža so standardy tež za rěčne kubljanje w horće, štož pak njebě zaměr wuwijanja kataloga. Kriterije, kotrež su předwidžane za džěci hač do połdra lět, su ze znamješkom +++ woznamjenjene. To pak njewuzamkuje plaćiwosć tamnych kriterijow tež za tutu starobnu skupinu.

Cilowa skupina kubljanja po předležacych kriterijach su džěci serbskorěčnych swójbow runje tak kaž džěci němsskorěčnych swójbow. W srjedžišću steji potajkim na jednym boku spěchowanje maćernorěčnych znajomosćow serbsčiny a na druhim boku posrědkowanje serbsčiny jako cuza rěč. Zwjetša je rozeznawanje tutoho dwójneho kublanskeho nadawka w kriterijach njerelewantne a so tuž wosebje njewoznamjenja. Počahuje-li so kriterij w katalogu woprawdže jenož pak na spěchowanje pak na posrědkowanje serbsčiny, wuchadža to z konteksta.

Předležace kriterije su za skupiny džěcacych dnjowych přebywanišćow předwidžane, w kotrychž maja so džěci serbskorěčne kublać – njewotwisnje wot toho, hač ma kublanišćo jenož jednu tajku skupinu abo wjacore. Tohodla rěči so w kriterijach zwjetša jenož wo jednej skupinje (wuwzaća wustupuja na př. we wotrězku k zhromadnemu džělu mjez kublarkami). Tuta mjenuje so swojeho serbskorěčneho kublanskeho nadawka dla „serbska skupina“ – njewotwisnje wot toho, do kotreje měry džěci (hižo) serbsce rěča. Tomu wotpowěduju wužiwa so tež pomjenowanje „serbska kublarka“ za kublarku serbskeje skupiny.

Standardy su so sformulowali njewotwisnje wot dokładneje staroby, stawa wuwica a maćeršćiny džěci. Hodža so za rěčnje a po starobje homogene kaž tež heterogene skupiny w jenakej měrje nałožować. Runje tak přesahuje plaćiwosć kataloga zakladne pedagogiske přistupy a nošerstwa jednotliwych kublanišćow a móže so z tym wot wšitkich kublarkow, kotrež su so zawjazali, džěci serbsce kublać, wužiwać.

Wužiwanje kataloga

Katalog kwalitatiwnych kriterijow k spěchowanju a posrědkowanju serbsčiny w džěcacych dnjowych přebywanišćach je standardny spis k serbskorěčnemu kubljanju džěci. Chce słužić kublarkam w jich wšědnym džěle

- jako motiwacija
- jako poradźowaca příručka
- jako zaklad za refleksiju swójskeho džěla pod kwalitatiwnymi aspektami
- jako nastork k zwyżanju kvality.

Kublarkam we wukubljanju a studiju ma być pomoc při fachowej kwalifikaciji za jich pozdžiše powołanske skutkowanje w serbskich skupinach džěcacych dnjowych přebywanišćow.

Wjednicam a nošerjam kublanišćow słuži jako informaciski material k wočakowanjam na jich džělo kaž tež na džělo jich přistajenych.

Katalog je tak wudžělany a sformulowany, zo su wšitke kriterije bjez konteksta zrozumliwe. Z tym hodži so kóždy z nich nałožować, bjez toho zo dyrbjał so najprjedy cyłky spis přečitać. Tak móža so standardy jako spěšna pomoc we wšědnym džěle a we wobłuku dlěšodobnych naprawow kwalitatiwneho managementa wužiwać.

Pedagogiskim teamam so doporučuje, so zhromadnje z katalogom zaběrać – so pod fachowym nawodom z jeho natwarom rozestajeć a so wo móžnosćach wužiwanja wuměnjeć. Ma być zaklad za fachowu diskusiju w kolegiu wo zakladnych prašenjach rěčneho kubljanja. Při tym měł być zaměr, konsens namakać, so na zhromadne cile dojednać a kóždy jednotliwu kublarku za sprawnu, kritisku refleksiju swojeho džěla zdobyć a za dalše wuwijanje a zawěšćenje kvality zahorić.

I. Nošer

1. Přístup k serbskorěčnemu kubljanju

- 1.1 Nošer spěchuje a podpěruje bjez wobmjezowanja posrědkowanje a spěchowanje serbskeje řeče a kultury w džěćacym dnjowym přebywanišću.
- 1.2 Nošer skruća wjednicu a serbske kubłarki w jich prócowanjach wo posrědkowanje a spěchowanje serbskorěčnych znajomosćow džěći.
- 1.3 Nošer iniciěruje, zo by so specializacija džěćaceho dnjoweho přebywanišća na serbskorěčne kubljanje w mjenje kubłanišća wobtělšćowalo.
- 1.4 Nošer so za to angažuje, zo by so po móžnosći wjele džěći za serbskorěčne kubljanje w swojim džěćacym dnjowym přebywanišću zdobyło. Je-li potřeba, stwori wuměnjenja za wutworjenje dalšeje serbskeje skupiny.
- 1.5 Nošer so prócuje, personalny kluč po móžnosći niski dźeržeć, zo by so na tute wašnje efektiwita serbskorěčneho kubljanja přidatnje stopnjowala.

2. Zjawnostne džěło

- 2.1 Nošer rozumi so – kaž jeho džěćace dnjowe přebywanišće tež – jako spěchowar a posrědkowar serbskeje řeče a kultury w regionje a wuprudza wotpowědnje do zjawnosće.
- 2.2 Nošer wabi zjawnje za serbskorěčne kubljanje swojeho džěćaceho dnjoweho přebywanišća a prócuje so zaměrnje wo staršich a jich džěći, zo by jich za serbsku skupinu zdobył.
- 2.3 Nošer wozjewja na swojej internetowej stronje serbsce a němsce zakładne informacije k serbskorěčnemu kubljanju w swojim džěćacym dnjowym přebywanišću.
- 2.4 Nošer stara so wo to, zo wustupuje džěćace dnjowe přebywanišće w zjawnosći tež ze serbskorěčnej wariantu swojeho mjena.
- 2.5 Nošer spěchuje zhromadne džěło ze serbskimi institucijemi (mj. dr. z Rěčnym centrumom WITAJ), z na wjacerěčnosć specializowanymi zarjadnišćemi a fachowcami, ze Serbskej fachowej šulu za socialne, ze serbskimi rěčnymi terapeutami a ze zakładnymi šulemi, na kotrychž so serbsce wuwučuje.

3. Personalne prašenja

- 3.1 Nošer kubłanišća stara so wo to, zo spjelnjeja so w džěćacym dnjowym přebywanišću personalne žadanja za wuspěšne spěchowanje a posrědkowanje serbsčiny.
- 3.2 Nošer přistaja serbskorěčny pedagogiski personal.
- 3.3 Nošer přistaja serbskorěčny techniski personal.
- 3.4 Nošer wabi serbskorěčne praktikantki za serbsku skupinu, zo by džěćom po móžnosći wjele kontakta k maćernorěčnym Serbam poskićal.
- 3.5 Nošer stara so wo to, zo steja za kóždu serbsku skupinu dvě maćernorěčnej serbskej kublarce a dalša serbska kubłarka za zastupy k dispoziciji.

- 3.6 Nošer staja kubłarkam serbskich skupin tydžensce přidatne hodžiny k dispoziciji, kotrež za planowanje, pripravowanje a wuhódnoćenje swójeho rěčnopedagogiskeho dźěła trjebaja.
- 3.7 Nošer so angažuje, zo by za swóje kubłanišćo serbski kubłarski dorost zdobył.
- 3.8 Nošer podpěruje prócowanja kubłarki, maćernorěčnych Serbow jako eksternych podpěraćelow zdobyć a jich do rěčnopedagogiskeho dźěła w serbskej skupinje zapřijeć.
- 3.9 Nošer zaruča realizaciju prawniskich a zarjadniskich postajenjow k serbskorěčnemu hladanju a kubłanju dźěći w dźěćacych dnjowych přebywanišćach.
- 3.10 Nošer informuje so wo móžnosćach financneho spěchowanja serbsčinu posrědkowaceho a spěchowaceho dźěła swójeho kubłanišća. Wón staja próstwu wo tute srědki a zasadźuje je wotpowědnje předwidzanimu zaměrej wužiwanja.

4. Wuhotowanje

- 4.1 Nošer kubłanišća stara so wo optimalne rumnostne wuměnjnja za wuspěšne spěchowanje a posrědkowanje serbsčiny. Wón staja serbskej skupinje rumnosće k dispoziciji, w kotrychž móže kubłarka dźěći bjez zadžěwkow imersiwnje kublač.
- 4.2 Nošer kubłanišća stara so wo optimalne materielnje wuměnjnja za wuspěšne spěchowanje a posrědkowanje serbsčiny.
- 4.3 Nošer podpěruje aktiwity serbskeje skupiny – tež tajke zwonka kubłanišća –, kotrež služa spěchowanju serbskorěčnych znajomosćow dźěći a zmóžnjeja jim dožiwnjenja ze serbskej rěču a kulturu.

5. Zaručenje kvality

- 5.1 Nošer zaruča kwalitu pedagogiskeho dźěła kubłarkow při spěchowanju a posrědkowanju serbskorěčnych znajomosćow dźěći a při pěstowanju serbskeje kultury.
- 5.2 Nošer zaruča, zo zasadźuja so za serbskorěčne kubłanje dźěći kubłarki, kotrež wobkneža serbsčinu w maćernorěčnej kwaliće.
- 5.3 Nošer zaruča, zo je kubłarka serbskeje skupiny za rěč posrědkowace a rěč spěchowace dźěło kwalifikowana.
- 5.4 Nošer zaruča, zo wobdźěla so kubłarka serbskeje skupiny prawidlownje na dalekubłanjach k serbskorěčnemu kubłanju a k serbskej rěči a kulturje.
- 5.5 Nošer stara so wo to, zo přiswojeja sej němskorěčni sobudźělaćerjo kubłanišća (pedagogiski a techniski personal) zakładne znajomosće serbsčiny.
- 5.6 Nošer stara so wo to, zo wužiwa serbska kubłarka poskitki k refleksiji swójeho rěč posrědkowaceho a rěč spěchowaceho dźěła (fachowe poradźowanje, supervizija).
- 5.7 Nošer stara so wo to, zo so rěčnopedagogiske dźěło kubłarki w serbskej skupinje w prawidlownych wotstawkach w formje ewaluacije resp. sebjeewaluacije pruwuje.
- 5.8 Nošer so wo to stara, zo tworja wuslědki ewaluacije rěčnopedagogiskeho dźěła w serbskej skupinje zakład za zaměrne dalewuwiwanje jeho kvality.

II. Kubłanišćo

1. Pedagogiski koncept

- 1.1 Kubłanišćo ma pedagogiski koncept, kotryž twori zakład za cyłe jeho pedagogiske džěło.
- 1.2 Pedagogiski koncept postaja posrědkowanje a spěchowanje serbsčiny jako kubłanski nadawk kubłanišća a wopisuje metodiku rěčneho kubłanja w jednotliwych skupinach.
- 1.3 Pedagogiski koncept kubłanišća zaruča cyłodnjowske serbskorěčne kubłanje serbskich a serbsčinu wuknjacych džěći – potajkim tež zwonka jadroweho časa – přez džěćom derje znatu, serbskorěčnu kubłarku.
- 1.4 Při wuwijanju pedagogiskeho koncepta a fachoweje wizije k rěč posrědkowacemu a rěč spěchowacemu džěću w serbskej skupinje wobkedžbuja so přeća staršich.
- 1.5 Pedagogiski koncept postaja, zo je posrědkowanje a pěstowanje serbskeje kultury we wobłuku serbskorěčneho kubłanja w serbskej skupinje kubłanski nadawk kubłanišća.
- 1.6 Posrědkowanje a spěchowanje serbsčiny a pěstowanje serbskeje kultury so zjawnosći jako kubłanski cil džěćaceho dnjoweho přebywanišća wozjewi. To wobtyšćuje so tež we wobsahu a wólbje rěčow internetoweje prezentacije kubłanišća.
- 1.7 W koncepcje je zakótwjene, zo rozumi so kubłanišćo jako nošer serbskeje rěče a kultury w regionje a zo wuprudža wotpowědnje do zjawnosće.
- 1.8 Pedagogiski koncept kubłanišća wopisuje zasady spěchowanja kompetencow džěći, kotraž je přihotuja na serbskorěčnu šulsku wučbu.
- 1.9 W pedagogiskim koncepcje kubłanišća wopisuje so přihot džěći na přechod z pěstowarnje do šule. Kontinuowace serbskorěčne kubłanske džěło rozumi so jako zakład za poradženy přechod do zakładneje šule.
- 1.10 W koncepcje je jako cil serbskorěčneho kubłanja serbskich a serbsčinu wuknjacych džěći w džěćacym dnjowym přebywanišću pokročowanje intensiwneho rěčneho kubłanja po koncepcje zplus w šuli zapisane.
- 1.11 Wobstatk pedagogiskeho koncepta kubłanišća su kooperaciske zrěčenja ze zakładnymi šulemi, kotraž předšulske džěći přewzaja. Wone wopřijaja dorěčenja wo přihoće serbskich a serbsčinu wuknjacych džěći na serbskorěčnu wučbu w šuli.
- 1.12 W kooperaciskim zrěčenju ze zakładnymi šulemi, kotraž předšulske džěći přewzaja, a w pedagogiskim koncepcje kubłanišća je zakótwjene, zo přichodna wučerka serbsčiny prawidłownje serbske a serbsčinu wuknjace předšulske džěći wopytuje, z nimi pedagogisce džěła a tak móžnosć ma, sej přehlad wo jich rěčnych kmanosćach stworić.
- 1.13 Zawěšćenje a wuwijanje kvality při posrědkowanju a spěchowanju serbskorěčnych kmanosćow džěći stej wobstatk pedagogiskeho koncepta.

2. Nastajenje k serbsčínje

- 2.1 Rozmołwna atmosfera w kubłanišću je napřećo wšitkim wosobam wotewrjena, dowěrliwa a přećelna – njewotwisnje wot toho, kotru rěč šćó rěči.
- 2.2 Personal kubłanišća je serbskorěčnemu kubłanju wotewrjeni, wón je akceptuje a podpěruje. Tole wuprudža tež na staršich, kotrychž dźěći so na serbskorěčnym kubłanju njewobdźěleja.
- 2.3 Wšitcy sobudźělaćerjo podpěruja w kontakće ze serbskimi a serbsčínu wuknjacymi dźěćimi a jich staršimi po swojich móžnosćach serbskorěčnu atmosferu w kubłanišću (na př. přez serbske postrowy a druhe serbskorěčne wobroty).
- 2.4 Wšitcy sobudźělaćerjo, kotřiž móža serbsce, su sej wědomi, zo su dźěćom přiklad, a rěča mjezsobu přeco serbsce.
- 2.5 Serbskorěčny personal prócuje so wo fairne zadźerženje napřećo staršim a kolegam, kotřiž serbsce njerozumja, z tym zo jim po potrebjje ze serbsčiny do němčiny přeložuje.
- 2.6 Rozmołwy, w kotrychž so na serbskorěčnym kubłanju kritika zwuraznja, wjedu so tak, zo je dźěći njeslyša.
- 2.7 Ewentualnje zwuraznjene předsudki napřećo Serbam a serbsčínje so w kolegiju tematizuja. W diskusiji pytaja kubłarki za pućemi, kak móhli tajke wotstronić.
- 2.8 Dźěći smědža rěč swobodnje wolić. Tole wšitcy sobudźělaćerjo kubłanišća respektuja.
- 2.9 Tež při rěčnych barjerach abo jeli su ćeže, so dorozumić, reaguja serbsčínu njerozumjacy přistajeni na dźěći stajnje přećelnje. Woni je pohnuwaja dale rěčeć a poproša po potrebjje serbsku wosobu wo pomoc.

3. Zhromadne dźěło pedagogiskeho personala

- 3.1 Serbske kubłarki wothłosuja w teamje metodiku posrědkowanja a spěchowanja rěče w jednotliwych serbskich skupinach.
- 3.2 Serbske kubłarki so mjez sobu w serbsčínu posrědkowacym a spěchowacym dźěle podpěruja, poradžuja a sej pomhaja.
- 3.3 Serbske kubłarki wuměnjeja sej prawidłownje serbski spěwny repertoire a materialije k podpěrje rěč posrědkowaceho dźěła.
- 3.4 Je-li serbska kubłarka dalekubłanje k serbskorěčnemu kubłanju wopytała, posrědkuje tutu wědu swojim koleginam dale.
- 3.5 Kubłarki reflektuja w teamje napadnosće w rěčnym zadźerženju dźěći.
- 3.6 Kubłarki reflektuja w teamje napadnosće w socialnym zadźerženju dźěći, kotrež zwisuja z jich rěčnym zadźerženjom – mj. dr. kontakty mjez serbskimi a serbsčínu wuknjacymi dźěćimi, přiměrjenu kedźbnosć a koncentraciju při pasiwym a aktiwym nałożowanju serbsčiny atd.
- 3.7 Kubłarki němsskorěčnych skupin informuja so wo zasadach rěč posrědkowaceho dźěła w serbskej skupinje a wo jeje projektach. Wone podpěruja serbsku kubłarku po potrebjje.

III. Wjednica

1. Nawjedowanske nadawki

- 1.1 Wjednica je zamołwita za wuwowanje a realizowanje pedagogiskeho koncepta kubłanišća, kotryž wopřija mj. dr. cile a nadawki serbskorěčneho kubłanja (hlej kapitl *Pedagogiski koncept*, str. 9).
- 1.2 Wjednica realizuje prawniske a zarjadniske postajenja k serbskorěčnemu hladanju a kubłanju dźěći w dźěćacych dnjowych přebywanišćach.
- 1.3 Wjednica zwěšća potrebu personalnych a materielných resursow, kotrež su za posrědkowanje serbsčiny w kubłanišću trěbne. Wona so za to zasadźuje, zo bychu so kubłanišću wotpowědnje kwalifikowany personal a finančne srědky k dispoziciji stajili, kotrež su za optimalne rěč posrědkowace dźěło trěbne.

2. Personalne prašenja

- 2.1 Wjednica stara so wo to, zo bychu za kóždu skupinu dwě serbskej kubłarce a jedna dalša serbskorěčna kubłarka za zastupy k dispoziciji stali.
- 2.2 Wjednica přistaja serbskorěčne kubłarki a zasadźuje je w serbskej skupinje.
- 2.3 Wjednica přistaja serbskorěčny techniski personal.
- 2.4 Wjednica nawabja serbskorěčne praktikantki za serbsku skupinu, zo bychu dźěći po móžnosći wjele kontakta k maćernorěčnym Serbam měli.
- 2.5 Nowe sobudźěłačerki – tež wupomhacy personal a praktikantki –, kotrež su předwidžane za serbsku skupinu, zadźěluje wjednica wobšěrnje a systematisce do serbskorěčneho kubłanja dźěći.
- 2.6 Nowym sobudźěłačerkam – tež wupomhacemu personalej a praktikantkam –, kotrež njedźělaja w serbskej skupinje, předstaji wjednica koncept a cile rěč posrědkowaceho dźěla w serbskej skupinje.
- 2.7 Wjednica zaruča, zo w serbskej skupinje zasadźene praktikantki a druzy pomocnicy z nazhonitej kubłarku hromadze dźělaja a zo dóstawaja přiměrjeny nawod.
- 2.8 Při stajenju službného plana džiwa wjednica na to, zo serbska skupinska kubłarka w jadrowych časach w swojej serbskej skupinje dźěla a zo jeje službne změny jenož snadnje chabłaja.
- 2.9 Wjednica tworí wuměňjenja za to, zo bychu so dźěći serbskeje skupiny tež zwonka jadroweho časa serbskorěčnje kubłali.
- 2.10 Wjednica stara so wo to, zo zasadzi so w padže zastupa serbskeje kubłarki tohorunja jedna serbskorěčna kubłarka w serbskej skupinje, kotraž dźěla z dźěćimi po rěč posrědkowacym koncepcje skupiny.
- 2.11 Su-li za dźěći serbskeje skupiny wopyty serbskorěčnych zarjadowanjow, wosobow abo serbskich wustajeńcow planowane, wobkedźbuje wjednica tole při zestajenju službného plana, zo móhła serbska kubłarka swoju skupinu přewodžeć.
- 2.12 Wjednica staja kubłarkam serbskich skupin tydžensce přidatne hodžiny k dispoziciji, kotrež trjebaja za planowanje, přihotowanje a wuhódnoćenje swojeho rěčnopedagogiskeho dźěla.
- 2.13 Wjednica iniciěruje, zo by so kubłarka serbskeje skupiny wotpowědnje swojej kwalifikaciji jako posrědkowarka cuzeje rěče prawidlownje metodisce a rěčnje dale kubłala.
- 2.14 Wjednica stara so wo to, zo bychu so nowosće a nastorki z dalekubłanjow, na kotrychž su so sobudźěłačerki wobdźělili, na službných dorěčenjach rozjimali a so w zmysle dalewuwiwanja pedagogiskeje praksy w kubłanišću nałožowali.

- 2.15 Wjednica stara so wo to, zo steji kublarce serbskeje skupiny w kubłanišću aktualna fachowa literatura k posrědkowanju a spěchowanju rěče k dispoziciji.
- 2.16 Wjednica zmóžnja kublarce serbskeje skupiny wužiwać poskitki k refleksiji jeje rěč posrědkowaceho a rěč spěchowaceho džěła (fachowe poradźowanje, supervizija).
- 2.17 Wjednica podpěruje kubłarku serbskeje skupiny w zhromadnym džěle z druhimi fachowcami z wobłukow posrědkowanja cuzeje rěče, rěčneje terapije atd.
- 2.18 Wjednica stara so wo to, zo je kubłarka serbskeje skupiny informowana wo zarjadnišćach, wšelakich poskićerjach a firmach regiona, kotrež serbske poskitki organizuja resp. serbskorěčnje džěłaja, a zo wužiwa jich poskitki.
- 2.19 Wjednica posrědkuje zasadnje bjez komdženja wšitke informacije dale, kotrež kubłarka serbskeje skupiny za spjelnjenje svojich rěč posrědkowacych a rěč spěchowacych nadawkow trjeba a kotrež tutomu služa, na př. informacije ke konferencam, dalekubłanjam, nowowudaćam atd.
- 2.20 Wjednica twori pozitiwnu zawodnu klimu, z tym zo prócuje so wo mjezsobnu akceptancu a dobru kooperaciju přistajenych a wo připóznaće rěčnopedagogiskeho džěła w serbskej skupinje. Wona stara so wo to, zo bychu wšitke kubłarki a techniski personal podpěrali serbskorěčnu atmosferu w kubłanišću na př. přez nałožowanje krótkich serbskich wobrotow abo přez druge gesty pozitiwneho wothłosa w kontakće ze serbskimi a serbsčinu wuknjacymi džěćimi a jich staršimi.
- 2.21 Wjednica stara so wo to, zo bychu sej němskorěčni sobudžělačerjo kubłanišća (pedagogiski a techniski personal) zakładne znajomosće serbsčiny přiswojili.

3. Zjawnostne džěło a zhromadne džěło z druhimi zarjadnišćemi

- 3.1 Po koncepcje kubłanišća, po kotrymž wuprudža serbska skupina jako nošer serbskeje rěče a kultury do zjawnosće, stara so wjednica wo skladnosće, při kotrychž móhli džěći serbskeje skupiny wustupować, w zjawnosći serbske nałožki pěstować abo na druge wašnje swoje serbskorěčne kmanosće nałožować.
- 3.2 Wjednica stara so wo to, zo nawjazuje resp. pěstuje kubłanišćo resp. serbska skupina prawidłowne kontakty k druhim serbsce džěłacym džěćacym dnjowym přebywanišćam a k zakładnym šulam ze serbskorěčnym poskitkom w regionje.
- 3.3 Wjednica podpěruje kubłarku serbskeje skupiny při zhromadnym džěle z institucijemi, towarstwami, předewzaćelemi a zjawnymi zarjadnišćemi regiona, kotrež pěstuja a spěchuja serbsku rěč a kulturu.
- 3.4 Wjednica pěstuje kontakty k serbskim pedagogiskim fachowcam a k fachowcam na polu wjacerěčneho kubłanja w džěćacych dnjowych přebywanišćach.
- 3.5 Wjednica podpěruje a přewodža aktiwity serbskeje skupiny, z kotrymiž njese tuta serbsku rěč a kulturu do zjawnosće.
- 3.6 Wjednica pěstuje zhromadne džěło ze serbskimi institucijemi a fachowcami a wužiwa jich poskitki.

4. Zawěšćenje a wuwijanje kwality

- 4.1 Wjednica wobhladuje zawěšćenje a wuwijanje kwality rěč posrědkowaceho a rěč spěchowaceho džěła w serbskej skupinje jako bytostny nadawk.
- 4.2 Wjednica a serbska kubłarka wěnujetej so prawidłownje zawěšćowanju kwality rěč posrědkowaceho a rěč spěchowaceho džěła w serbskej skupinje a dojednawatej so na zhromadne cile.
- 4.3 Wjednica stara so wo to, zo by sej w serbskej skupinje džěłaca kubłarka přiswojała wědu wo konceptach a metodach zawěšćowanja a wuwijanja kwality swojeho rěčnopedagogiskeho džěła a staja jej wotpowědne materialije k sebjewaluaciji k dispoziciji.
- 4.4 Wjednica stara so wo to, zo by kubłarka samostatnje w prawidłownych wotstawkach kwalitu swojeho rěčnopedagogiskeho džěła w serbskej skupinje reflektowała a dale wuwijała.
- 4.5 Wjednica poskičuje kublarce serbskeje skupiny časowe resursy za sebjewaluaciju jeje rěčnopedagogiskeho džěła.
- 4.6 Wjednica podpěruje kubłarku při wuwijanju individuelných cilow a při jich realizaciji.
- 4.7 Wjednica podpěruje kubłarku tež při realizaciji cilow, kotrež žadaja sej finančne wudawki.
- 4.8 Na iniciativu wjednicy zwěšća kubłanišćo w prawidłownych wotstawkach spokojnosć staršich a kubłarkow z metodiku, intensitu a rezultatami posrědkowanja resp. spěchowanja serbskorěčnych znajomosćow džěći. Wuslědki wobkedžbujaju so při wuwijanju kwality.

5. Poradzowanje staršich

- 5.1 Wjednica stara so wo to, zo bychu starši zakladne informacije k serbskorěčnemu kubljanju na internetowej stronje kubłanišća a jeho nošerja namakali, a to serbsce a němsce.
- 5.2 Hižo při přěnim kontakće ze staršimi narěči wjednica serbskorěčny poskitk kubłanišća a přepoda jim wotpowědny informaciski material. Tajki steji w Rěčnym centrumje WITAJ w Budyšinje k dispoziciji.
- 5.3 Wjednica wjedže ze wšěmi staršimi wosobinsku přizjewjensku rozmołwu, w kotrejž wujasnjuje lěpšiny zažneho dwurěčneho kubljanja. Wona jim rozložuje, na kotre wašnje kubłarka džěćom serbsčinu posrědkuje resp. kak serbskorěčne znajomosće džěći spěchuje.
- 5.4 Wjednica skedźbnja staršich na to, zo měło so z cuzorěčnym kubljanjom zahe započinać. Přizjewjenje džěšća w serbskorěčnej žłobikowej skupinje so wuraznje doporuča.
- 5.5 Wjednica skedźbnja staršich na to, zo so pokročowanje z intensiwnym serbskorěčnym kubljanjom džěšća w šuli wuraznje doporučuje, zo njebychu so hižo zdobyte rěčne zamóžnosće džěšća pozhubili, ale so dale spěchowali.
- 5.6 Staršich, kotřiž chcedža swoje džěćo pozdžišo na serbsku šulu resp. do serbskeje rjadownje pósłać, skedźbnja wjednica na to, zo doporučuje resp. žada so jako přihot na serbsku wučbu serbskorěčne kubljanje džěći w žłobiku a pěstowarni.

IV. Kublarka

1. Wobchad z řeču a kontekstualizacija

Rěčne zadžerženje kublarki

- 1.1 Bjezwuwzačnje serbsce rěčaca kublarka orientuje so we wólbje slowow, dołhosći rěčenja a kompleksnosći svojich wuprajenjow na aktiwnych a pasiwnych serbskorěčnych znajomosćach džěći a na stawje jich wuwća, na zamóžnosćach so koncentrować a připosluhać.
- 1.2 Kublarka rěči korektnu serbsčinu w swojej spisownorěčnej formje.
- 1.3 Kublarka džywa na korektnje, rěčnospecifiske wurjekowanje.
- 1.4 Kublarka rěči jasnje a w měrnym tempje.
- 1.5 Kublarka podmoluje swoje wuprajenja z hłosom: Rěči wosebje wuraznje a zasadźuje wědomje rěčnu melodiju, sylnosć a barbu hłosa, zo by tak džěćom přidatnu zepěru w zrozumjenju serbsčiny dała.
- 1.6 Kublarka rozmołwja so z džěćimi w awtentiškej a diferencowanej rěči a wožiwja ze svojim wjeselom nad rěčenjom wćipnosć džěći na serbsčinu.
- 1.7 Njewotwisnje wot staroby džěći a jich rěčnych kmanosćow rěči kublarka w dospołnych sadach. Wona pase so tak mjenowaneje „babyjoweje rěče“.
- 1.8 We wobchadze z maćernorěčnymi serbskimi džěćimi wužiwa kublarka wědomje gramatisce bohate rěč (wšelake časowe formy, dual, konjunktiv atd.).
- 1.9 Rěčo z džěćimi džywa kublarka na to, zo maja móžnosć na jeje słowa reagować a zo móža tež same wobšěrnje rěčeć.
- 1.10 Kublarka je sćerpna z džěćimi, hdyž pytaja za słowami abo chcedža wosebje wjele powědać.
- 1.11 Kublarka je sćerpna, byrnjež so wuspěchi posrědkowanja rěče snano jenož pomału jewili.
- 1.12 Kublarka wobchadža ze wšitkimi džěćimi přečelnje a je kontaktej zwólniwa. Z rěču čěla pomha jim so přiwzate čuć (na př. so husto na nje posměwa, bjerje sej je na ruce resp. za ruku, majka a tróštuje je).
- 1.13 Zo by serbsčinu wuknjacym džěćom zrozumjenje serbsčiny wolóžila, nałožuje kublarka elementy tak mjenowaneje techniki němych filmow: Podmoluje to, štož praji, z wuraznej mimiku, zwobraznjuje swoje wuprajenja z gestiku a konkretnymi jednanjemi. Příklad: Njeje-li džěćo namołwu „Dži prošu po šalku“ zrozumiło ani gestowe zwobraznjenje šalki, dže kublarka zhromadnje z džěćom po šalku a rozjasni hišće raz to, štož je prajiła.
- 1.14 Kublarka zasadźuje zaměrnje wšelake nazorosrědky – wobrazowy material, hrajkki, spěšnje k dispoziciji stejace utensilije, přihotowany material –, zo by to, štož serbsce powěda a rozložuje, hišće raz wizuelnje předstajiła a džěći tak při zrozumjenju podpěrowała.
- 1.15 Zwěsći-li kublarka, zo njejsu džěći to, štož je serbsce prajiła, rozumili, wozmjje sej wona nazorowy material k pomocy, z kotrymž wuprajenje přidatnje zwobraznja.
- 1.16 K posrědkowanju a spěchowowanju serbsčiny zasadźuje kublarka zaměrnje naručne klanki. Tute rěča bjezwuwzačnje serbsce, rozumja pak tež němčinu džěći, kotrež serbsce wuknu. Mjez džěćimi, kotrež serbsčinu hižo derje wobknežaja, zasadźuja so bjezwuwzačnje serbsce rěčace a tež jenož serbsce rozumjace klanki.

Wobchad z rěčnje slabymi resp. rěčnje zdžeržliwymi džěćimi

- 1.17 Kublarika wobchadza z džěćimi, kotrež so rěčnje lědma zwuraznjeja, wosebje čućiwyje a zapřija je do wšědneho wobtěha, bjez toho zo by je nućiła rěčeć. Dawa jim čas, zo mōhli skupinske jednanje resp. aktiwity druhich džěći wobkedžbować.
- 1.18 Kublarika džiwja wosebje na rěčnje slabe džěći – do kotreje měry to, štož serbsce praji, woprawdže rozumja. Hdyž njemōža jeje wuprajenja scěhować, wospjetuje je hišće raz. Při tym wužiwa džěćom znaty słowoskład a zwobraznja wuprajenje nonwerbalnje.
- 1.19 Tež z džěćimi, kotrež maja rěčne ćeže, rěči kublarika přirodnje a awtentisce.
- 1.20 Kublarika akceptuje individualne tempo kōždeho džěsca při přiswojenju rěče – to plaći za přiswojenje maćeršćiny runje tak kaž za přiswojenje cuzeje rěče.
- 1.21 Kublarika njekoriguje džěći direktnje – ani jich wurjekowanje, ani gramatisce njekorektne sadowe struktury (w zmysle „Tak to njerěka“, „Kak so to prawje praji?“) –, ale dawa jim pozitiwne, wudospōnjace wotmołwy resp. komentary a koriguje jich zmylki we wospjetowanju indirektnje.
- 1.22 Rěčnje zdžeržliwe džěći motiwuje kublarika we wosobinskej rozmołwje na hrajkace wašnje (na př. z pomocu naručneje klanki, kotraž jenož serbsce „rozumu“), zo bychu serbsce rěčeli.
- 1.23 Wosebje pola rěčnje zdžeržliwych a rěčnje slabych džěći reaguje kublarika zwjeselena nad serbskimi słowami, kotrež wužiwa. Tež při dalšich pospytach, serbsćinu aktiwne naložować, dawa jim pozitiwne a motiwowacy wothłós.
- 1.24 Při rěčnych barjerach a ćežach so dorozumić – hač serbsce abo němsce – reaguje kublarika přecelnje a namołwa džěći dale rěčeć.
- 1.25 Pola dwu- abo wjacerěčnje wotrostowacych džěći wobhladuje kublarika ewentualne rěčne měšeńcy a skakanja mjez rěčemi jako normalne kroki rěčneho wuwica.

Wědomje skupiny we wobchadze ze serbsćinu

- 1.26 Džěći wědza, zo je wužiwanje serbsćiny zaměr skupiny.
- 1.27 Kublarika wjedže džěći indirektnje k tomu, zo serbsce rozmołwjeć resp. zo serbsce zwuraznjeć.
- 1.28 Kublarika posrědkuje džěćom, zo mōža so ju kōždy čas prašeć, hdyž njejsu něšto zrozumili abo hdyž wěste słowo njeznaja. W tajkim padže wospjetuje kublarika to, štož bě prajiła, při čimž słowa wědomje woli, a podpěruje swoje wujasnjenja z mimiku a gestiku abo z nazorowym materialom.
- 1.29 Kublarika zrozumi so sama jako wuknjaca a je w svojim wobchadze z prašenjemi, ze svojim nastajenjom k wuknjenju a w pytanju za informacijemi džěćom přiškad. Hladajo na swój nadawk jako posrědkowarka serbsćiny wužiwa w padže, zo serbske pomjenowanje njeznaje, skladnosć, zhromadnje z džěćimi za pytanym słowom we wotpowědnej přiručce resp. w němsko-serbskim słowniku pohladać.
- 1.30 Kublarika wjedže džěći k tomu, zo wone – hdyž so nowe zapřijeća abo wobroty zawjedu resp. předstaja – je bjez direktneho napominanja zhromadnje wospjetuja a sej je tak wuwědomja. Tole stawa so jako reakcija na wěste wašnje wuprajenja resp. na rěčnu melodiju při mjenowanju abo wuzběhnenju słowa resp. wobrota abo na zakładže wěsteje gesty.
- 1.31 Wona skruća džěći w jich jednanjach, kotrež služa rěčnemu zrozumenju druhich džěći, na př. hdyž rěčnje pokročene resp. maćernorěčne serbske džěći druhim džěćom ze serbsćiny přetožuja abo jim na hinaše wašnje pomhaja (při čimž pak njemělo so tole permanentnje stawać). Wona chwali džěći, hdyž su w tutym zmysle same aktiwne.
- 1.32 Kublarika wupraja swoje připóznaće, hdyž serbsćinu wuknjace džěći z druhimi džěćimi serbsce rěča.

- 1.33 W konfliktach mjez džěćimi, kotrež su na zakładze řečnych njedorozumjenjow nastali resp. w kotrychž maja džěći ćeže, so řečnje artikulować, poskića kublarika swoju podpěru a spyta – je-li trjeba –, wotpowědny wid wobdželenych džěći wšitkim zrozumiwje wujasnić.
- 1.34 Kublarika posrědkuje džěćom, zo móža horde na swoje serbskorěčne znajomosće być.
- 1.35 Jewja-li so při hrajkanju abo w rozmołwach džěći předsudki napřečo Serbam abo serbsćinje, nawjazuje kublarika w rozmołwach abo projektach na nje a wuwróća je na džěćom přiměrjene wašnje.

2. Rěčny input

- 2.1 Kublarika posrědkuje džěćom serbsćinu imersiwnje, to rěka integrowanu do wšědneho dnja žłobika abo pěstowarnje, z tym zo řeči we wobchadze z džěćimi cyle samozrozumiwje serbsce. Wona zadžěwa wuknjenju řeče w zmysle wokabloweho treninga a direktneho korigowanja zmylkow.
- 2.2 Kublarika wuchadza při swojich planowanjach z toho, zo je džěćo same wot so motiwowane wuknyć. Z toho wuchadžejo staja džěćom přez konsekwentne nałożowanje serbsćiny wobšěrný serbski słowoskład k dispoziciji, kotryž móža sej přiswojić.
- 2.3 Při posudžowanju řečnych kmanosćow džěći orientuje so kublarika na jich pasiwnych kmanosćach, dokelž su tute wjele wobšěrnije hač jich aktiwne řečne zamóžnosće.
- 2.4 Zo by džěći při přiswojenju serbsćiny spěchowala, staja kublarika džěćom wobšěrný słowoskład k dispoziciji, kotryž přesahuje jich aktualne řečne znajomosće. Při tym džiwa na přiměrjenu měru njeznatych słowow, tak zo móža ju džěći derje scěhować. Na zakładze wobkedźbowanja a kontrolnych prašenjow zwěšća, hač su ju džěći zrozumili.
- 2.5 Kublarika poskićuje džěćom wobšěrný a tematisce šěroko zapołożeny serbski słowoskład. Tole wotblyšćuje so w jeje tematickich planowanjach.
- 2.6 Kublarika podpěruje wuwice serbskich džěći w jich maćeršćinje přez přiběrace nałożowanje kompleksnišich sadowych strukturow a džěćom přiměrjenych fachowych wurazow.
- 2.7 Kublarika podawki wšědneho dnja řečnje přewodza, z tym zo swoje jednanja a jednanja džěći komentuje.
- 2.8 Wšědne wotběhi a podawki wužiwa kublarika wědomje za posrědkowanje a spěchowanje serbsćiny. Woblěkanje a slěkanje, kryće blida, hladanje čěla, přihot na připołdniši spar atd. wužiwa jako skladnosće, zo by so z džěćimi rozmołwjała („Sy so ty wuspinkał? To je derje. Wonka je mjenujcy rjane wjedro. My póndžemy won do zahrody. Što by sej ty chcył tam hrajkać?“).
- 2.9 Wulěty z džěćimi su dobra skladnosć, zo bychu džěći serbsćinu tež w druhej wokolinje slyšeli a dožiwjeli. Runočasnje nastawaja tak wuknjenske situacije z nowym resp. nic wšědnje wužiwany m słowoskładom.
- 2.10 Do swojich planowanjow zapřija kublarika wospjetowanje serbskich stawizničkow, powědančkow, spěwow, bajkow a wjackrótno předčitanje knižkow, zo by tak zrozumjace sluchanje džěći spěchowala a jich słowoskład rozšěrjala.
- 2.11 +++ Kublarika planuje posrědkowanje noweho serbskeho słowoskłada tak, zo móža małe džěći intensiwnje řečne dožiwjenja derje předžělać.
- 2.12 Kublarika wužiwa wšelake serbske medije k rozšěrjenju a spěchowanju serbskeho słowoskłada džěći.
- 2.13 Kublarika wužiwa w běhu dnja aktualne podawki, situacije a dožiwjenja džěći za impulsy a aktiwity, kotrež je do slědženja za nowej wědu wabja a přinošuja zdobom zaběrje ze serbsćinu.
- 2.14 Za posrědkowanje a spěchowanje serbskeho słowoskłada z wobłuka kognitiwneho kubljanja (na př. zdalenosće, měry dolhosće a wysokosće, wahi, ličby, mnóstwa a wolumeny, mustry a formy, čas, logiske slědy, počahi mjez přičinu a wuskotkom atd.) planuje kublarika na jednanje wjazane aktiwity w zwisku z wužiwanjom konkretnych nazorosrědkow, zo by je znazorniła a džěći dožiwjeć dała.

- 2.15 Kublarica poskičuje džěćom serbskorěčnu zabawu a da je nazhonjeć, zo čini serbsce rěčec a serbsčinu rozumić wjeselo: Wona powěda jim žorty a lóštne stawiznički, poskičuje jim hódančka w serbsčinje a ze serbsčinu, pokazuje jim kuzlarske triki ze serbskimi kuzlarskimi hrónčkami atd.

3. Dialogi

Składnosće k rozmołwje

- 3.1 Kublarica stara so cyły dzeń wo k dialogam wotewrjenu a njenapjatu atmosferu mjez džěćimi.
- 3.2 Kublarica wužiwa składnosće, w kotrychž móže so džěsću wosobinsce wěnować, zo by so z nim rozmołwjała a jeho znajomosće serbsčiny spěchowała. Tajke situacije nastawaja, hdyž pomha jemu na přikład při wobłěkanju a slěkanju.
- 3.3 Kublarica dawa w běhu dnja wšitkim džěćom nastorki, zo bychu so z nej abo z druhimi džěćimi skupiny rozmołweli, a wužiwa při tym na přikład jich prašenja při předčitanju knihi a zhromadne aktiwity, zo by z nimi rozmołwy nawjazowała.
- 3.4 **+++** Kublarica wužiwa swoju wědu wo najlubšich zaběrach a hrajkach małych džěći, zo by mjeńše hrajne situacije nastorčila a při tym serbsčinu nałožowała.
- 3.5 Džěći dožiwjeja zhromadnu jědź jako komunikatiwne dožiwjenje w skupinje a jako kruty wobstatk dnja, na kotrymž so wšitke džěći wobdžěleja. Kublarica planuje wšitko tak, zo móže za čas jědže z džěćimi za blidom sedźec a so z nimi serbsce rozmołwjeć.
- 3.6 Při wudželowanju jědže nałožuja džěći samostatnje ritualizowane wobroty a pomjenuja jědže a zežiwidla („Daj mi prosu ...“, „Ja chcu wjace ...“).
- 3.7 K wobjednu zanjese džěći zhromadnje serbske hrónčko.
- 3.8 **+++** Při wobchadze z małymi džěćimi wužiwa kublarica situacije hladanja čěła, zo by jich rěčne wuwice spěchowała, z tym zo w tutym času z nimi wosobinsce rěči a swoju přichilnosć přez direktne přiwobroćenje, přiměrjenu rěč čěła a melodiju rěče zwuraznja.
- 3.9 **+++** Kublarica wužiwa na př. dam-ći-daš-mi-hry, zo by z małymi džěćimi do rozmołwy přišla.
- 3.10 **+++** Su-li małe džěći druhim napřečo kooperatiwne (hdyž na př. hrajku druhemu dadža abo jědź z někim džěla), přewodźuje kublarica tute jednanja rěčnje a wobkruća džěći w jich jednanju.

Temy za rozmołwy

- 3.11 Kublarica wusměrja swoje rozmołwy z džěćimi tematisce na podawki a situacije, kotrež su za nje zajimawe a z kotrymiž so identifikuja.
- 3.12 Kublarica rozmołwja so z džěćimi wo jich zajimach, potrjebach a aktiwitach w kubłanišću a doma.
- 3.13 Kublarica namołwja džěći, wo sebi a swojich dožiwjenjach powědać kaž tež swoje předstawy a mysle zwuraznjec.
- 3.14 Kublarica powěda džěćom serbsce wo swojim žiwjenju, na př. wo swojim džěćatstwje abo swojej swójbje. Wona rěči wo swojich nahladach, potrjebach a zajimach (na př. wo swojich hobbyjach, najlubšich jědžach atd.). Wona zdžěla džěćom, što wo wěstych wěcach a podawkach měni. Wona rěči z džěćimi wo swojich idejach na př. při paslenju, wo wužiwanskich móžnosćach materialijow, džělowych srědkach a nastrojach, wo zaběrach a wužiwanju wšelakich hrajkow atd.
- 3.15 Kublarica přiwobroća so rěčnje zdźeržliwym džěćom a nawjazuje na jich sylnosće a zajimy za wěste materialije, stawiznički, bajki, knihi, filmy abo hry, zo by k nim rěčny kontakt nawjazowała a je k rěčenju pozbudžowała.

- 3.16 **+++** Kublarica so wob dzeń husćišo wosobinsce z jednotlivymi małymi džěćimi wo wěcach rozmołwja, kotrež runje jich zajim wubudžeja, wo aktualnych dožiwnjenjach, wo hrajkach a zwěrjatkach, z kotrymiž so rady hrajkaja, atd. Při tym hlada jim do woči a zwuraznja tež swoje nalady a začuća.
- 3.17 **+++** Kublarica wopisuje a wujasnjuje małym džěćom, što druhe džěći w jich bliskosći runje činja, zo by k nim řečny kontakt nawjazala resp. z nimi w řečnym kontakće wostala.

Dialogi kublaricy z džěćimi

- 3.18 Kublarica organizuje wotběh dnja tak, zo móhła z jednotlivymi džěćimi runje tak kaž z mjeńšimi skupinkami intensiwny řečny kontakt pěstować a sej za jich naležnosće čas brać.
- 3.19 **+++** Wotběh dnja je tak strukturowany, zo móže sej kublarica za kóžde małe džěćo čas wzać a so jemu intensiwnje řečnje a zwonkarěčnje wěnować. Wona zwuraznja swoju přichilnosć přez řečnu a čělnu kedźbnosć, z tym zo sej na př. z džěšćom porstowu abo pohibowu hru zahraje, džěćo na ruce wozmjje, jemu spěw zaspěwa atd.
- 3.20 W běhu cyłeho dnja je kublarica kedźbliwa a k dialogej z džěćimi zwólniwa. Wona jim pokazuje, zo je na jich wuprajenjach a na rozmołwje z nimi zajimowana.
- 3.21 Kublarica poskičuje džěćom w běhu dnja wšelake formy dialoga w serbsčiny kaž wosobinske rozmołwy, rozmołwy za blidom, rozmołwy w kole, přihotowanske a wuhódnoćenske rozmołwy k wulětam a projek- tam atd.
- 3.22 Kublarica staja na temu so počahowace prašenja, wudospolnja informacije a dawa džěćom nastorki, zo bychu kompleksne zwiski zwurazneli.
- 3.23 Kublarica iniciěruje dialogi z džěćimi a wjedže rozmołwu dale, byrnjež so džěći snadź njeadekwatnje za- dđerželi. W tajkim padže so hišće raz zawěšći, hač su ju prawje zrozumili.
- 3.24 Kublarica so prócuje, tak husto kaž móžno wob dzeń džěći do rozmołwy zaplesć. Tak so na přikład džěći naj- prjedy praša, prjedy hač jim pomha („Dyrbju ći pomhać? Što dyrbju činić?“), a wočaknje při tym najprjedy řečnu abo hinašu reakciju džěšća, prjedy hač jedna.
- 3.25 Kublarica wobdžeła so na rozmołwach džěći, hdyž situacija to dopušća abo wone wo to proša. Tole čini serbsce – njewotwisnje wot toho, w kotrej řeči so džěći rozmołwjeja.
- 3.26 Hdyž so serbsčiny wuknjace džěćo njewočakowano serbsce zwurazni, reaguje kublarica na to, z tym zo w rozmołwje z nim na jeho wuprajenje nawjazuje.
- 3.27 Kublarica dawa džěćom dosć časa so zwuraznić. Wona kedźbliwje připoslucha, pokazuje zajim a pomha po potrebnje řečnje. Ze serbskorěčnymi komentarami, přispomnjenjemi abo prašenjemi animěruje džěćo, zo by dale řečało a při tym ewtl. do serbsčiny přešlo.
- 3.28 Kublarica džiwa na to, zo bychu wšitke džěći, kiž chcedža něšto powědać, tež k tomu přišli a zo njeby je při tym nihtó přetorhnyl. Wosebje pola serbsčiny wuknjacych džěći džiwa na to, zo móža woměrje za słowa- mi pytać.
- 3.29 Kublarica akceptuje řečne formy zwuraznjenja džěći . Ewentualne zmylki koriguje jenož indirektnje, z tym zo podawa korektnje formy we wotmołwje.
- 3.30 **+++** Kublarica bjerje zwuraznjenja małych džěći jako přinošk k rozmołwje chutnje a reaguje na nje na přiměrene wašnje w serbsčiny.
- 3.31 **+++** Hdyž so małe džěćo nonwerbalnje abo werbalnje zwuraznja, wupraja kublarica jemu napřećo serbsce swoje wjeselo, wospjetuje zwuki, gesty, přenje słowa resp. jedno- abo wjacesłowne sady, zapřija tute do krótkich wotmołwow a animěruje džěćo, so z njej dale rozmołwjeć.
- 3.32 Kublarica respektuje individualne řečne tempo kóždeho džěšća, hdyž rozprawja wo svojich dožiwnjenjach, nazhonjenjach a wo temach, kotrež je zaběraja. Džěći, kotrež móhli to serbsce, spyta indirektnje k roz- prawjenju w serbsčiny pohnuwać, na př. přez serbskorěčne přispomnjenja a mjezypašenja.

- 3.33 Kublarcka dzerži kontakt k ćichim, wróco sćehnjenym dźěćom, zo bychu při wuwianju swojich serbskich rěčnych kmanosćow runohódnú šansu dóstali.

Spěchowanje dialogow mjez dźěćimi

- 3.34 Kublarcka podpěruje rěčnu wuměnu mjez dźěćimi. Wona spěchuje aktiwne wobdźelenje wšitkich dźěći na rozmołwach a diskusijach w małych skupinkach a cyłej skupinje.
- 3.35 Kublarcka podpěruje dźěći, zo bychu mjez sobu kontakt nawjazali („Woprašej so tola . . . , hač njeby sej z tobu hrajkać chcył!).
- 3.36 **+++** Kublarcka planuje wuměnenja rozmołwow tak, zo dóstawaja tež małe dźěći móžnosć, so na nich po swojich rěčnych kmanosćach wobdźeleć.
- 3.37 Kublarcka planuje, iniciěruje a organizuje mnohostronske kontakty a interakciske formy mjez wšelakimi serbskorěčnymi komunikaciskimi partnerami: mjez jednotliwymi dźěćimi, mjez dźěćacymi skupinami kubłanišća kaž tež mjez pěstowarskimi a šulskimi dźěćimi.

4. Wšědne rutiny

- 4.1 Kublarcka planuje wšědny dzeń tak, zo su rutiny (kaž jědže, hladanske wotběhi, spanske a wotpoćowanske fazy) a aktiwity w swojej prawidłownosći a wotběhu za dźěći wotwidzomne. Wosebje za dźěći, kotrež serbsćinu wuknu, je to wažna zepěra, zo móhli so w nowej rěči lěpje orientować a sej ju lóšo přiswojić.
- 4.2 Wšědne rutiny (kaž kryće blida, rumowanje, myće rukow, přewoblěkanje, přihot łožow atd.) připowědža kublarcka serbsce a přewodža je na rěčnje přiměrjene wašnje.
- 4.3 Připowědženja resp. namołwy k wšědnje so wotměwacym jednanjam (na př. zo bychu rumowali abo so zestupali, zo bychu do zahrody šli atd.) so mj. dr. spěwaja w formje krótkich hrónčkow, spěwow abo krótkich improwizacijow wot kubłarki sameje abo zhromadnje z dźěćimi.
- 4.4 Kublarcka iniciěruje, zo dźěći při rutinowych wotběhach (zhromadnje) rěča – na př. při naliwanju napojow praša so poslužowace dźěćo tamne dźěći serbsce, što chcedža pić, a tute wotmołwa serbsce; zhromadne hrónčko při zrumowanju hrajkow, zhromadne hrónčko abo modlitwa k wobjedu atd.
- 4.5 **+++** Kublarcka wužiwa rutinowe jednanja wědomje, zo by małym dźěćom wospjet z jednorymi serbskimi słowami swoje jednanje rozjasniła, při čimž nimo rěčnych znajomosćow tež wědu posrědkuje (na př. lutowanje wody při myću rukow, dźělenje wotpadkow).
- 4.6 Serbska kublarcka postrowja a rozžohnuje so z kóždym dźěćom přećelnje a z jeho mjenom.
- 4.7 Tež serbsce njerěčacy kubłarski a techniski personal kubłanišća postrowja a rozžohnuje so z dźěćimi serbskeje skupiny a z jich staršimi serbsce.
- 4.8 Kaž we wšědnym wobchadže ze serbskej skupinu rěči kublarcka tež w přitomnosći němskorěčnych staršich z kóždym dźěćom serbsce. Tak móže k dwurěčnej rozmołwje dóńć na jednym boku mjez kubłarku a dźěćom (serbsce) a na druhim boku mjez kubłarku a staršimi (němsce). Štož staj sej kublarcka a dźěćo prajiłoj, kublarcka staršim rozloži.
- 4.9 Hdyž chce dźěćo při postrowjenju abo rozžohnowanju něšto powědać, reaguje kublarcka zajimowana a wozmjje sej čas k připošłuchanju.

5. Zaměrne řečne spēchowanje

- 5.1 Kublarika poskićuje džěćom prawidłownje zaměrne řeč spēchowace aktiwity, w kotrychž zwućuja džěći hrajkajo wubrane gramatiske formy, słowa, řečne wobroty atd..
- 5.2 Kublarika planuje za džěći diferencowane řeč spēchowace poskitki – za jednotliwe džěći, za mjeńše resp. wjetše skupinki.
- 5.3 Při řeč spēchowacych aktiwitach orientuje so kublarika na rozdźelnej starobje a rozdźelnym stawje wuwica džěći, na jich zrozumjenskich a zwuraznjenskich kmanosćach w serbsćinje kaž tež na jich zajimach.
- 5.4 Kublarika spēchuje korektne serbske wurjekowanje džěći.
- 5.5 Kublarika pozbudźuje džěći, kotrež serbsce móža, ale po zwućenym wašnju němsce řeča, na přiklad přez serbskorěčne přispomnjenja a mjezyprašnja indirektnje k dalšemu nałožowanju serbsćiny.

Posrědkowanje a skrućenje słowoskłada

- 5.6 Kublarika pohnuwa džěći, sej nowe serbske słowa wotkrywać, sej je přiswojeć a je w zwisku ze znatym słowoskładom prawje nałožować, je w hinašich kontekstach rozumić a wužiwać.
- 5.7 Kublarika zawjeduje nowe serbske wurazy, z tym zo je džěćom na přiměrnje wašnje a na jednanje so počahujo rozjasnuje a je na zakładze nazoroweho materiala rozložuje. Zo bychu so nowe wurazy skrućili, podawa wona džěćom k nowym wurazam dalše informacije a nałožuje je přidatnje w druhich kontekstach.
- 5.8 Kublarika wobkedźbuje při planowanju nowych temow z wotpowědnym nowym słowoskładom, zo so džěći jemu na rozdźelne wašnje bliža, tak zo wšelake wuknjenske typy – awditiwne, wizualne a taktilne – w samsnej měrje spēchuja.
- 5.9 Kublarika planuje cyłotne poskitki tak, zo móhli sej džěći nowy słowoskład tež ze zmysłami słódženja, čucha a tasanja wotkrywać.
- 5.10 **+++** Kublarika nawjazuje na wosebite, napadne reakcije małych džěći, zo by z nimi do rozmołwy přišla a jim wotpowědnje situaciji nowe słowa posrědkowała. Přiład: Džěćo je něšto kisałe zjědło a sćehnje mjezwočo. Z prašenjemi kaž „Je to kisałe?“, „Što je słódke?“ wjedže džěćo k tomu, zo by sej woznam pomjenowanjow słodow ze swojimi zmysłami wotkryło.
- 5.11 Kublarika wobkedźbuje puće a strategije, z kotrymiž so džěći ze swojej socialnej a předmjetowej wokolinu rozestajeja. Z toho wotwodźuje, kotre zaprijeća sej džěći aktualnje přiswojeja, a posrědkuje jim po potrebnje wotpowědny słowoskład.
- 5.12 Kublarika wjedže džěći k tomu, zo wone – hdyž so nowe zaprijeća abo wobroty zawjeduju resp. předstaja – je bjez direktneho napominanja zhromadnje wospjetuja a sej je tak wuwědomja. Tole stawa so jako reakcija na wěste wašnje řečenja při mjenowanju noweho zaprijeća abo na zakładze wěsteje gesty.
- 5.13 Na zakładze wobkedźbowanja a kontrolnych prašenjow zwěšća kublarika, hač su džěći nowy słowoskład prawje zrozumili a sej wobchowali.
- 5.14 Přez wotpowědne prašenja a hrajne zwućowanja pohnuwa kublarika džěći, zo bychu nowy přiswojeny słowoskład w druhich kontekstach wužiwali a přez nałožowanje we wšelakich situacijach skrućeli.
- 5.15 Krozšěrjenju, nałožowanju a skrućenju noweho słowoskłada wužiwa kublarika mj. dr. hrónčka, krótke basnički a spēwy.
- 5.16 Kublarika animěruje džěći, nowy přiswojeny słowoskład na př. přez molowanje, zestajenje fotow a druhich zběrkow dokumentować a tak swoje serbske řečne kmanosće reflektować a wospjetować.

- 5.17 Wužiwaja-li maćernorěčne serbske džěci jednotliwe słowa bjezwuwzaćnje němsce, posrědkuje jim kublarka wotpowědne serbske słowo, bjez toho zo by je džěcom nanuzowała. (Příklad: Wužiwa-li džěco po zwučenym wašnju němske słowo *Waschbecken*, posrědkuje jemu serbski ekwiwalent *myjadło*.) Wona pyta za hrajnymi móžnosćemi, nowe słowa po móžnosći husto wužiwać ze zaměrom, zo bychu do wšědnje wužiwaneho rěčneho repertoira džěci přešli.

Rěčne spěchowanje w hrě

- 5.18 Z pomocu najwšelakorišich hrow spěchuje kublarka zaměrnje serbskorěčne znajomosće džěci – a to tak, zo to džěci njepytņu.
- 5.19 Kublarka wuzwola rěč spěchowace hry po rěčnych kmanosćach a starobje džěci. Hry su atraktiwne, budža zajim džěci a wabja wospjet do hry.
- 5.20 Kublarka zasadzuje zaměrnje wubrane hry k skrućenju noweho slowoskłada. Wona hraje z džěcimi sobu, zo móhła jim po potrebjce pomhać a je indirektnje korigować.
- 5.21 Kublarka poskićuje džěcom serbske zwukowe, rymowe a zložkowe hry, rěčnorytmiske hry, slowotworne hry, porstowe hry atd., kotrež rěčne začuće džěci za serbsčinu skrućeja a budža wjeselo při hraću z rěču.
- 5.22 Kublarka poskićuje džěcom pohibowe hry a lóštne stawiznički k sobučinjenju, kotrež animěruja je rěčec a dokładnje připosłuchać a kotrež budža w nich wjeselo nad rěču – na př. stawiznički ze zawjerčanymi wobsahami, kotrež dyrbja so do praweho slěda zestajeć; teksty, kotrež dyrbja džěci při předčitanju wudospolnjeć; stawizny, kotrež žadaja sej wot džěci při wubraných slowach wěste reakcije atd.
- 5.23 Kublarka poskićuje džěcom hódančka ze serbsčinu a w serbsčinje a dawa tak nastorki za myslenske procesy džěci w tutej rěči.
- 5.24 +++ Kublarka hraje z małymi džěcimi daj-mi-dam-ći-hry, zo by jim na př. barbu a formu předmjetow na rěčne přiměrjene wašnje wopisowała. Wona wužiwa tute skladnosće, zo by w rozmołwje z džěcom wuskućowała, zo jednotliwe słowa wospjetuje resp. je samostatnje nałožuje.
- 5.25 +++ Kublarka poskićuje małym džěcom prawidlownje serbske hry z rěču, kaž porstowe hry, krótke hrónčka k pohibam, hry k pomjenowanju předmjetow atd.
- 5.26 Tež na zakładze deskowych a kartowych hrow a pod. hodža so serbskorěčne kmanosće džěci zaměrnje skrućeć, wosebje na zakładze tajkich, kotrež žadaja sej wospjetowanje wěstych wobrotow. Z tym zo kublarka sama sobu hraje, móže džěcom w serbsčinje k pomocy być a ju po potrebjce přeco zaso do hry integrować.
- 5.27 Džěcom ze snadnymi serbskorěčnymi kmanosćemi doporuča kublarka hry (na př. z barbami a ličbami), w kotrychž móža swoje rěčne znajomosće wuspěšnje wužiwać a tak serbsčinu pozitiwnje dožiwić.
- 5.28 Kublarka animěruje džěci, zo bychu rólowe hry, klankodžiwadło a podobne serbsce hrali. Wona je zwólniwa, w hrě sobu skutkować, mj. dr. ze zaměrom, serbsčinu do hry zapřijeć.
- 5.29 Kublarka zapřija do swójeho džěla klanki, porstowe a naručne klanki. Při tym dawa je bjezwuwzaćnje serbsce rěčec resp. rozumić.

Rěčne spěchowanje z hudźbu

- 5.30 Kublarka zasadzuje zhromadne spěwanje wědomje jako rěč spěchowanski srědk. Ze spěwami, spěwnymi improwizacijemi, pohibowymi spěwami, rytmiskimi zwukowymi a spěwnymi hrami atd. wobradža džěcom wjeselo ze serbsčinu.
- 5.31 Zo by wjeselo na hraću ze serbsčinu spěchowała, animěruje kublarka džěci, zo bychu sej ze serbsčinu hrajo wumyslili zwukowe hry, spěwne improwizacije a džělnje resp. cyłočělnje rejwanske improwizacije.
- 5.32 Nowe słowa skruća kublarka přez zhromadne spěwanje spěwow a improwizacijow, w kotrychž tute wustupuja.

- 5.33 Kublarica nadžela z džecimi w nazwučowanych spěwach a pod. wustupowacy słowoskład, zo bychu wědzeli, wo čim spěwaja. Nowe sposrědkowane słowa skruća přez aktiwne naložowanje w druhich kontekstach.
- 5.34 +++ Kublarica poskičuje małym džecom prawidlownje řeč spěchowace poskitki kaž na př. starobje wotpowědowace serbske džěčace spěwy, improwizacije, zwukowe a spěwne hry atd. Pohiby čěla tole podpěruja.

Rěčne spěchowanje z pomocu medijow

- 5.35 Kublarica poskičuje džecom wšelake serbskorěčne medije k rozšěrjenju wědy a k spěchowanju znajomosćow serbsčiny.
- 5.36 Kublarica wuzwola knihi, zynkonošaki a dalše medije po rěčnych kmanosćach a starobje džěci.
- 5.37 Při wólbje knihow, zynkonošakow a druhich medijow džiwja kublarica na tematisku šěrokosć, zo by tak serbskorěčne znajomosće džěci rozšěrjała.
- 5.38 Kublarica namołwja džěci, zo bychu přiměrnje a zajimawe knihi, zynkonošaki a druge serbskorěčne materialije resp. tajke ze serbskej tematiku wot doma sobu přinjesli a je skupinje předstajili.
- 5.39 Džěci dožiwjeja, zo čerpa kublarica informacije ze serbskorěčnych medijow (na př. z knihow, słownikow, nowin a druhich materialijow, z rozhlōsa, kompjutera atd.).
- 5.40 W běhu dnja čita kublarica džecom we wšelakich situacijach z knihow – na př. w běhu projektow, dopoldnišeho poskitka, wólneje zaběry, před spanjom atd.
- 5.41 Kublarica planuje prawidlownje zhromadne wobhladowanje knihow a čitanje ze serbskich knihow jednotliwym džecom resp. małym skupinkam džěci.
- 5.42 Kublarica zapřija do svojich planowanjow wospjetne wobhladowanje samsnych serbskich knihow resp. wospjetne předčitanje samsnych bajkow, stawiznow a powědančkow, zo by tak zrozumjace sluchanje džěci w serbsčinje spěchowała, jich słowoskład rozšěrjała a skrućała.
- 5.43 Za předčitanje resp. powědanje nowych serbskorěčnych stawizničkow prihotuje sej kublarica utensilije, z kotrymiž móhla džecom wobsah zwobraznić a jim zrozumjenje wolóžić.
- 5.44 Při čitanju a powědanju stawizničkow džiwja kublarica na měrne tempo rěčenja a na jasne a korektne wurjekowanje. Wurazliwe přednjesenje podpěra zrozumjace sluchanje a wuskutkuje, zo stanje so připosłuchanje z dožiwjenjom.
- 5.45 Bajki a stawiznički kublarica jenož njepředčita, ale powěda tute tež husto z pomjatka. Za to znaje jich jednanje tak derje, zo móže je na takjim rěčnym niwowej zasopowědać, kotryž móža džěci derje slědować.
- 5.46 Kublarica zaplanuje prawidlownje čas za dialogiske čitanje wobrazowych knižkow z jednotliwymi džecimi resp. z małymi skupinkami, pola kotrehož zabjeru město kublarki džěci wodžacu, powědacu rólu. Wona komentuje serbsce a koriguje džěci po potrebnje indirektnje.
- 5.47 Kublarica doporuča džecom, sej zhromadnje knihu wobhladać a so wo njej serbsce wuměnić.
- 5.48 Kublarica da sej wot džěci serbsce předčitane stawiznički zasopowědać – po jich rěčnych zamóžnosćach pak serbsce pak němsce.
- 5.49 Kublarica čita z džecimi prawidlownje serbskorěčne periodika za džěci kaž na př. „Lutki“ (wudawane wot Rěčneho centruma WITAJ) a „Džěčiznak“ (wudawany wot Ludoweho nakładnistwa Domowiny).
- 5.50 Hudźbne a rěčne kublanje džěci podpěruja zasadźuje kublarica k wosebitym składnosćam, k zabawje abo jako wobstatk zabawnych hrow cejdeji ze serbskej hudźbu.

- 5.51 Serbskorěčne sluchohry za džěci wužiwa kublarica jenož, hdyž je sej wěsta, zo džěci woprawdže připosluchaja a zo móža so na nje koncentrować. Sluchohry njeměli jenož tak w pozadku běžeć.
- 5.52 W zmysle rěčneho spěchowanja poskićuje kublarica džěcom serbskorěčne wideja, kotrež jich rěčnemu stawej a starobje wotpowěduja. Po tym rěči z nimi wo wobsahach.
- 5.53 Kublarica wužiwa zhromadnje z džěcimi při kompjuteru jich starobje a znajomosćam wotpowědowacu serbskorěčnu wuknjensku software.
- 5.54 Kublarica slucha z džěcimi rańše džěćace wusyłanje serbskeho rozhłosa MDR „Dobre ranje, lube džěci“. Nimo zabawjaceho efekta je tu rěčnokublarski element wažny.
- 5.55 Kublarica doporuča staršim, sej stajnje njedzelu wječor z džěcimi serbskorěčne wusyłanje z pškowčikom telewizijnego sćelaka MDR wobhladać.

Indiuidualne poskitki

- 5.56 Kublarica wobkedźbuje indiuidualne wuwice serbskorěčnych znajomosćow džěci. Po potrebjce zestaja a realizuje za jednotliwe džěci wosebite rěč spěchowace plany.
- 5.57 Kublarica wobkedźbuje indiuidualne rěč wuknjenske strategije džěci a namjetuje jim wotpowědne poskitki, zo by je w jich rěčnym wuwicu intensiwnje spěchowała a podpěrowala.
- 5.58 Kublarica podpěruje džěci, pola kotrychž njeje jasne, hač su kmane šulu wopytać, na wosebite a indiuidualne wašnje.

6. Posrědkowanje a pěstowanje serbskeje kultury

- 6.1 Při wuhotowanju skupinskeje rumnosće zapřija kublarica elementy serbskeje kultury.
- 6.2 Serbska skupina ma serbske skupinske mjeno, najlěpje z wobłuka serbskeje kultury.
- 6.3 Kublarica nastuduje z džěcimi serbskorěčne programy, w kotrychž so wšelake elementy serbskeje kultury zwjazuja (reja, spěw, rymy, drasty, nałožki atd.). Připóznaće publikuma budža pola džěci hordosć na to, štož su zdokonjeli, a motiwaciju za dalše nałožowanje serbsčiny.
- 6.4 K pohłubšenemu posrědkowanju a pěstowanju serbskeje kultury přeprašuja so serbskorěčni fachowcy a druzy partnerojo z wobłuka literatury, hudźby, reje, dźiwadla, tworjaceho wuměstwa, pěstowanja nałožkow a narodnych drastow, zo bychu so z džěcimi k wotpowědnym temam w skupinje kaž tež indiuidualnje zaběrali.
- 6.5 Kublarica pohnuwa džěci, swoje nazhonjenja ze serbskeje kulturu reflektować, na př. přez molowanje a kreatiwne tworjenje, zestajenje fotow a druhich zběrkow. Wona je animěruje, zo bychu tak swoju nowu zdobytu wědu k serbskeje kulturje dokumentowali. Tute wašnje reflektowanja móže hordosć a z tym zahoritosć za serbsku kulturu wubudžeć.
- 6.6 Wuslědki zaběry džěci ze serbskeje kulturu so časowje blisko wustajaja a prawidłownje wudospołnjeja resp. wuměnjeja.

Serbska literatura

- 6.7 Kublarica čita džěćom serbske bajki a powěšće, wothraja jim tajke ze zynkonošaka resp. powěda je jim tak, zo móža je derje scěhować. Nimo toho posrědkuje džěćom, zo jedna so wo regionalne, serbske powědky.
- 6.8 Kublarica posrědkuje džěćom wědu wo serbskich powěšćowych postawach a zapřijima je w druhich zwiskach do wšědneho dnja, na př. w tworićelskich, hudźbných abo džiwadłowych projektach, do wuhotowanja kubłanišća, skupinskeje rumnosće abo zahrody atd.
- 6.9 Kublarica zapřijima wšelake formy wjazaneje rěče do wšědneho dnja – serbske basnje, hrónčka, rymy, wuličenske hrónčka, porstowe hry atd.
- 6.10 **+++** We wobchadže z małyimi džěćimi wužiwa kublarica krótke serbske džěćace rymy, rěčne a spěwne hry.
- 6.11 Kublarica nazwučuje z džěćimi k wšelakim skladnosćam rozdźelne formy wjazaneje rěče: serbske basnje, hrónčka, rymy, wotličěnki atd. Při tym rozložuje džěćom wotpowědny wobsah resp. slowosklad. Přez kontrolne prašenja so zawěšćuje, hač su wobsah rozumili.
- 6.12 W hrónčkach a basnjach wužiwany slowosklad nałožuje kublarica zaměrnje tež w hinašim kontekšće, zo by z džěćimi zrozumjenje zapřijećow a jich aktiwne nałožowanje skrućala.

Serbska hudźba, předstajace a tworjace wuměłstwo

- 6.13 Přez prawidłowne poskitki kublarice dožiwiwja džěći serbsku hudźbu mnohostronsce a w jeje wšelakich hudźbných formach.
- 6.14 Džěći zeznawaja serbske ludowe instrumenty (małe a wulke serbske husle, tarakawu, dudy).
- 6.15 Kublarica spěwa z džěćimi serbske spěwy a poskićuje jim druge zaběry ze serbskimi spěwami resp. ze serbskej hudźbu.
- 6.16 Kublarica zmóžnja džěćom hudźbne aktiwity iniciěrować. Přinjese-li džěćo same wot so serbske spěwy do skupiny, nawjazuje wona na tute a bjerje je jako impulsy za swoje dalše džěło.
- 6.17 Hudźbne a rěčne kublanje džěći podpěrujo zasadźuje kublarica k wosebitym skladnosćam, k zabawje abo jako wobstatk zabawnych hrow cejdeji ze serbskej hudźbu.
- 6.18 **+++** Kublarica poskićuje małym džěćom serbskorěčne pohibowe a zwukowe hry.
- 6.19 Kublarica wuči džěći serbske reje rejować a pohnuwa je, spěwy k rejam sobu spěwać.
- 6.20 Kublarica staja utensilije k dispoziciji, kotrež džěći k rólowym hram ze serbskimi powěšćowymi figurami animěruja.
- 6.21 Kublarica pohnuwa džěći, serbske bajki a powěšće swobodnje po swojej fantaziji zasopowědać, a podpěra je po potrebjě, na př. z impulsami, materialijemi abo druhim. Wona je zwólniwa rólu w hrě přewzać, jeli sej to džěći přeja.
- 6.22 Kublarica nastuduje z džěćimi starobje wotpowědowace serbskorěčne rólowe hry, kotrež wotpowěduja jich rěčnemu wuwicu.
- 6.23 Kublarica pohnuwa džěći, kreatiwne k serbskim temam tworić, na př. k serbskim powěšćowym postawam, rysuju, plastisce abo na druge wašnje. Džěła džěći so wustajaja.
- 6.24 Kublarica skedźbnja džěći na wuměłske twórby w kubłanišću, kotrež maja serbski počah.

Serbske zarjadowanja a wustajeńcy

- 6.25 Kublarka wopytuje z dźěćimi prawidłownje jich starobje wotpowědowace zarjadowanja ze serbskej resp. serbskorěčneje kulturu: dźiwadło a klankodźiwadło, předstajenja ze spěwom, hudźbu, reju a instrumentami. Direktni partnerojo su na př. Serbski ludowy ansambl, Němsko-Serbske ludowe dźiwadło, Rěčny centrum WITAJ, regionalne kulturne towarstwa, kulturne skupiny na šulach.
- 6.26 Před wopytom serbskorěčneho zarjadowanja přihotuje kublarka dźěći rěčnje na wobsahi, zo bychu předstajenje derje sčěhować móhli.
- 6.27 Kublarka wopytuje z dźěćimi wustajeńcy serbskeje kultury. Direktni partnerojo su Serbski muzej Budyšin, regionalne muzeje a regionalni wustajerjo.

Serbske nałožki a tradicije

- 6.28 Kublarka posrědkuje dźěćom wědu wo serbskich nałožkach (ptači kwas, chodženje po jutrownu wodu, debjenje jutrownych jejkow, křižerjo, chodojtypalenje, mejemjetanje atd.), předstaja jich tradiciju a symboliski woznam.
- 6.29 Kublarka pěstuje z dźěćimi serbske nałožki na jich starobje wotpowědowace wašnje.
- 6.30 Kublarka staja dźěćom za pěstowanje nałožkow trěbne utensilije k dispoziciji.
- 6.31 Kublarka posrědkuje dźěćom z pomocu wobrazow, drastowych klankow abo drastowych džělow wědu wo serbskich drastach, wo tradicijach resp. wo skladnosćach nošenja drastow něhdy a džensa a wo eksistenciji wšelakich regionalnych drastow.
- 6.32 Kublarka zmóžnja dźěćom serbskeje skupiny, so k wosebitym skladnosćam narodnu drastu woblec. Steja-li drasty wšelakich regionow resp. wšelakich funkcijow k dispoziciji (rejwanska drasta, drasta družki, njewjesty abo slónki), je jim wujasni. Wona rozložuje dźěćom nošenje narodneje drasty jako wuraz wuznawanja k serbskemu narodej a k serbskej rěči.

Wěda wo Serbach

- 6.33 Kublarka posrědkuje dźěćom na starobje přiměrene wašnje powšitkownu wědu wo serbskim ludze, kotraž starobje a zajimam dźěći wotpowěduje – tak na př. wědu wo serbskej chorhoji, wo „serbskim“ lipowym łopješku, wo serbskej narodnej wubrance, wo serbskej hymnje, wo Serbach jako narodnej mjeńšinje, wo rěčneje přiwuznosći serbsčiny z druhimi słowjanskimi rěčemi atd.
- 6.34 Kublarka planuje z dźěćimi wšelake kublanske wobłuki přesahowace projekty k temam, kotrež so na serbski lud počahuja.

7. Projekty

- 7.1 Zo by rěčne zamóžnosće dźěći spěchowala, poskičuje jim kublarka jednotliwe aktiwity kaž tež na so natarjace rjady aktiwitow. Tute su džěl wobšěrneho a dołhodobneho planowanja, kotrež je w swojich zakładnych, mj. dr. serbsčinu spěchowacych a posrědkowacych elementach dokumentowane.
- 7.2 Při planowanju dołhodobneho předewzaća abo projekta dokumentuje kublarka wšitke wažne elementy. K tomu slušeja systematika nadžělanja serbskeho słowoskłada, naličenje aktiwitow, kotrež zaměrnje rěč spěchujaja a posrědkuja, trěbne materialije, zapřijeće dźěći a staršich a wotběh projekta.
- 7.3 Kublarka džiwa při planowanju na rozdžělne rěčny niwow dźěći.
- 7.4 Planowanje wopřija aktiwity za jednotliwe dźěći, za mjeńše a wjetše skupinki a za cyłkownu skupinu.

- 7.5 Při posrědkowanju noweje wědy rozložuje kublarika džěcom nowy serbski słowoskład: Wona předstaja předmjety resp. zwobraznja činitosće a skruća po tym nowe słowa na hrajne wašnje.
- 7.6 Aktiwity a projekty k wšelakim temam organizuje kublarika tak, zo posrědkuja nowe dopóznaća, zo pohnuwaja k zaběrje z materialijemi a wužaduja džěci k eksperimentowanju a wotkrywanju. Tež hdyž njeje jednorje, džěcom na př. abstraktne temy rozložować, čini kublarika tole serbsce. Při tym woli słowa wědomje, tak zo móhli jej džěci derje scěhować, a zesylnjuje swoje słowa z mimiku, gestiku a nazorowymi srědkami.
- 7.7 Projekty, kotrež kublarika z džěcimi přewjeduje, su džěcom tematisce bliske a wubudžeja jich kedźbnosć. Su tak koncipowane, zo wopřijaja přeco zaso wokomiki překwapjenja a napjatosće, zo bychu wćipnotu džěci wubudželi a je runočasnje motiwowali, sej nowe serbske słowa a wobroty přiswojeć.
- 7.8 Wšitke poskitki organizuje kublarika tak, zo bychu džěci wjele mjezsobu rěčeli.
- 7.9 Džěci zaběraja so z nastawanjom serbskich periodikow za pěstowarske džěci kaž z „Lutkami“ (Rěčneho centruma WITAJ) a „Džěciznakom“ (Ludoweho nakładnistwa Domowiny). Kublarika nawjaza kontakt k redakciji a ju z džěcimi wopyta. Wone scělu redakciji fota abo rysowanki a wobdžěleja so na akcijach k sobuskutkowanju.
- 7.10 Kublarika nawjazuje z džěcimi kontakt k redakciji džěcaceho wusylanja Serbskeho rozhłosa „Dobre ranje, lube džěci“, wopyta ju zhromadnje z džěcimi abo přeprisy sej sobudžělaćerja rozhłosa do pěstowarnje.
- 7.11 +++ Kublarika planuje wosebite, rěčne intensivne podawki tak, zo móža je małe džěci derje předžělać a zo jich dołhosć je njepřežada. W swojim rěčnym zadžerženju džiwa kublarika na kmanosć džěci, so koncentrować.
- 7.12 +++ Kublarika planuje za małe džěci tematiske džělo z mało džělowymi kročelem w přewidnych časowych ramikach. Z tempom a wobjimom, kotryž je džěcom přiměrjeny, posrědkuje najprjedy trěbny serbski słowoskład. Potom woli wobhladniwje słowa, zo móhli džěci poskitkej derje scěhować.
- 7.13 +++ Kublarika planuje za małe džěci prawidłownje aktiwity zwonka kubłanišća z wosebitymi zmysłowymi dožiwjenjemi, zo by jim nowy serbski słowoskład sprosředkowała (wopyt burskeho statoka abo zwěrjenca, rumnostne a zwukowe dožiwjenja w cyrkwi, dožiwjenja wónjow w zahrodnistwje atd.).
- 7.14 Kublarika planuje aktiwity, w kotrychž móža džěci wšelake powołanja abo činitosće zeznawać. Při tym prócuje so wo fachowcow, kotřiž bychu džěcom swoje powołanje serbsce předstajili.
- 7.15 Džěci maja prawidłownje składnosć, serbsčinu zwonka kubłanišća aktiwne dožiwjeć, so ze Serbami rozmołwjeć a tak swój serbski rěčny a nazhonjenski horicont rozšěrjeć (na př. organizuje kublarika wopyty serbskeje institucije abo zarjadnišća we wsy resp. w měsće, kontakty k Serbam w domje za seniorow, přinoški džěci ke kulowatym narodninam serbskich wobydlerjow, nakupy pola serbskeje předawarki za skupinsku swačinu, wopyty pjekarnje abo wohnjoweje wobory ze serbskimi wujasnjenjemi wobornika, wopyty muzejow, wopyty serbskich džiwadłowch předstajenjow atd.).
- 7.16 Kublarika planuje prawidłownje wulěty do přirody mj. dr. z cilom, zo bychu džěci słowoskład z woblukow flory a fawny w přirodže dožiwjeli.
- 7.17 Džěci serbskeje skupiny dóstawaja móžnosć, prawidłownje zwěrjata zastarować. Kublarika pohnuwa džěci, ze zwěrjatami serbsce rěčeć.
- 7.18 Zwonka džěcaceho dnjoweho přebywanišća planowane aktiwity kublarika w předpolu z džěcimi w detailu serbsce wobrěči. Při tym rozložuje tež pravidla zadžerženja (při přeprěčenju dróhi, při wužiwanju zjawnych wobchadnych srědkow atd.). Kublarika so zawěsći, zo su wšitke džěci rozumili, štož je so prajiło.
- 7.19 Kublarika fotografuje aktiwity zwonka kubłanišća, zo móhła so z džěcimi na zakładže wobrazow serbsce wo zhromadnych dožiwjenjach wuměnjeć, z nimi wotpowědny słowoskład wospjetować a je k powědanju pohnuwać.

8. Zaživjenje džěci

Džělo z džěćimi

- 8.1 Džěsću, kotrež ma so zažiwić, je kublarika wosebje při wobrocena, přecelna a čućiwa. Wona pomha jemu přez wosebitu kedžbnosć a čělny signale (wozmjje je na př. na ruku, posměwa so husto na nje, změruje je ze słowami), zo by so při wzwate čuło. To je wosebje pola džěci wažne, kotrymž je serbsčina cuza.
- 8.2 Kublarika sej wuwědomuje, zo je zaživjenje za nowe džěci, kotrež njemějachu do toho hišće kontakt ze serbsčinu, dwójne wuzadanje.
- 8.3 Nowje do skupiny při wzwatym džěćom, kotrež njemějachu hišće kontakt k serbsčinje, zbliža kublarika řeč wosebje čućiwyje. To, štož praji, w tajkej měrje wizualnje a zwukowje přewodža, zo móže ju džěćo tež bjez serbskich znajomosćow rozumić – z tym zo swoje wuprajenja z mimiku, gestiku, z adekwatnej řečneje melodiju a z druhimi pomocnymi srědkami zwobraznja a zesylnjuje.
- 8.4 W zaživjenskim času bjerje sej kublarika za nowje při wzwate džěćo čas, zo by jemu na hrajne wašnje zakladne, husto wužiwane serbske wobroty rozjasniła, zo by sej je čim spěšnišo spomjatkowała.
- 8.5 Wosebje w zaživjenskim času zawěsća so kublarika přeco zaso, hač je ju nowje při wzwate džěćo rozumiło a hač so w jemu cuzorěčneje wokolinje derje orientuje.
- 8.6 Hdyž kublarika pytnje, zo ju džěćo rozumiło njeje, wospjetuje swoje wuprajenje resp. přeformuluje je a přewodža je z wizuelnymi srědkami, zo by džěsću zrozumjenje wolóžila.
- 8.7 Nima-li do skupiny nowje při wzwate džěćo žane serbskorěčne předznajomosće, skedžbnja kublarika řečneje wobrotliwiše džěci skupiny na to a doporuča jim, jemu pomhać, hdyž njeje něšto zrozumilo.
- 8.8 Kublarika reaguje na situacije, w kotrychž trjeba so zaživjace džěćo přidatnu podpěru (na př. při nawjazanju kontakta k druhim džěćom).

Wuměna informacijow ze staršimi

- 8.9 Starši dóstanu před při wzwacom džěsća do serbskeje skupiny informaciski material k serbskorěčnemu kublanju w džěćacych dnjowych přebywanišćach a w swójbje. Wotpowědne materialije staja Řěčny centrum WITAJ w Budyšinje k dispoziciji.
- 8.10 Kublarika rozjasnjuje staršim w detailu, kak džěćom serbsčinu posrědkuje resp. jich znajomosće serbsčiny zaměrnje spěchuje, a rozložuje jim k tomu pozadki.
- 8.11 Kublarika informuje so pola staršich, hač a kak derje džěćo aktualnje (w času zaživjenja) serbsce a němsce rozumi resp. řeči.
- 8.12 Kublarika informuje so pola staršich wo řečneje situaciji w swójbje džěsća, kotrež je so do serbskeje skupiny nowje při wzwalo: Praša so, z kotrej řeču resp. z kotrymi řečemi džěćo w swójbje wotrostuje a kotra řeč je jemu najbliša.
- 8.13 Kublarika informuje so pola staršich, što we wušim kruhu džěsća serbsce móže a što móhł je při přiswojenju serbsčiny podpěrać. Wona wuzběhuje wažnosć tajkich přidatnych spěchowarjow při přiswojanju řeče.

9. Přejchod z pěstowarnje do šule

Přihot džěci

- 9.1 Kubłarka pokazuje džěcom zajim a zwólniwosć, so k temje šula a rěč rozmołwjeć. Wona reaguje na prašenja a mysle předšulske džěci a rěči z nimi wo zastupje do šule a wo wšědnym dnju w šuli, wo wotběhach w šuli a wo tym, što móža tam wšitko nawuknyć (rěči na př. wo domjacych nadawkach, předmjetach, formach wučby, rjadowniskim cyłku, hodžinskich planach a wobsahach wučby) a do kotreje měry so tole serbsce stawa.
- 9.2 Kubłarka rěči z džěcimi, pola kotrychž zwěšća nastupajo serbsčinu a zastup do šule njewěstosće. Wona je podpěruje, zo bychu so z tutej temu rozestajeli a pozitiwny přistup wuwiali.
- 9.3 Kubłarka připowědža džěcom předšulske přepytowanja a rozjasnja jim jich zaměr a wotběh.
- 9.4 Kubłarka nawjazuje na temu šula resp. zastup do šule a dawa nastorki, so z njej serbsce rozestajeć (na př. w rólowych hrach abo w dalewjedzacych poskitkach, aktiwitach a rozmołwach).
- 9.5 Kubłarka posrědkuje předšulskim džěcom za šulu trěbny słowoskład, kotryž do wšědneho dnja zaplečeny posrědkuje a skruća.
- 9.6 Kubłarka poskićuje předšulskim džěcom za šulu typiske materialije (na př. knihi, krydu, pisanske utensilije, lineal atd.), zo bychu je wužiwali a při tym wotpowědny słowoskład nałožowali.
- 9.7 Kubłarka spěchuje literalitu džěci w serbsčinje, z tym zo je na wosebitosće serbskich pismikow (hóčki, smužki) skedźbnja.
- 9.8 Kubłarka spěchuje literalitu džěci pod aspektom dwurěčnosće, z tym zo posrědkuje jim na praktiskich přikładach wědu wo serbsko-němskich popisach w a zwonka skupinskeje rumnosće.
- 9.9 Je-li trjeba, přihotuje kubłarka za předšulske džěci wosebite rěč spěchowace plany, wosebje za džěci, pola kotrychž njeje wěste, hač su kmane, do šule chodźić.
- 9.10 Džěci maja přistup k materialijam wšěch wobłukow, kotrež starše džěci wužaduja a k wuknjenju pohnuwaja, kotrež jich wuwicowemu stawej wotpowěduja a runočasnje jich serbske rěčne kmanosće spěchuja a rozšěrjeja (na př. kompjuterowe wuknjenske hry, diktowane nastroje, kapsne ličaki, hry z ličbami a pismikami, materialije k eksperimentowanju atd.).
- 9.11 Kubłarka podpěruje předšulske džěci, zamołwitosć a wosebite nadawki w skupinje přewzać, štož je móžno mj. dr. na zakładze jich pokročonych rěčnych znajomosćow.
- 9.12 Kubłarka planuje a wuhotuje za předšulske džěci zakónčacy swjedźer, na kotrymž hraje serbsčina centralnu ról.

Wobkedźbowanje a dokumentacija

- 9.13 Kubłarka wobkedźbuje začuća při temje serbsčina w šuli.
- 9.14 Kubłarka reflektuje za šulu trěbnu kmanosć džěci, při nałožowanju serbsčiny kedźbować a so koncentrować.
- 9.15 Hladajo na zastup do šule wuhódnoća kubłarka na spočatku poslednjeho pěstowarskeho lěta dokumentaciju serbskorěčnych znajomosćow předšulskich džěci.
- 9.16 We wuwicowej a kubłanskej dokumentaciji poslednjeho pěstowarskeho lěta wěnuje kubłarka wosebitu kedźbnosć sylnosćam a słabosćam džěci w serbsčinje z wida za šulu trěbnych kompetencow.
- 9.17 Kubłarka wužiwa ke kóncej předšulskeho lěta zwjazowacy wobkedźbowanski a dokumentaciski system k serbskorěčnym kmanosćam džěci, kotrež su w zwisku z přechodom z pěstowarnje do zakładneje šule wuznamne.

Zhromadne džěło fachowcow

- 9.18 Kubłarka reflektuje ze swojimi koleginami na spočatku a wosrjedź poslednjeho pěstowarskeho lěta rěčny staw předšulskich džěći. Wuslědk so dokumentuje.
- 9.19 Kubłarki reflektuja w situacijach, w kotrychž so serbsce rěči, kedźbnosć předšulskich džěći a jich zamóžnosć so koncentrować.
- 9.20 Kubłarka organizuje wopyt předšulskich džěći w šuli, w kotrejž so serbsce wuwučuje.
- 9.21 W poslednim pěstowarskim lěće wotměwa so znajmjeńša jedne posedženje kubłarkow ze serbskej wučerku zakładneje šule k mjezsobnej wuměnje.
- 9.22 Zo móhła džěćom a staršim zakładne informacije dawać, da sej kubłarka wot šule rozložić, w kotrym wobjimje a po kotrych metodach so w šuli serbsce džěła, hač so džěći w serbskej a němskej rěči sukcesiwnje abo paralelnje alfabetizuja atd.
- 9.23 Kubłarka předstaji přichodnej wučerce serbsčiny předšulskich džěći metodu, po kotrejž jim serbsčinu posrědkuje, a mjenuje jej tematiske wobłuki, kotrež su jim w serbsčinje powšitkownje znate.
- 9.24 Kubłarka informuje přichodnu wučerku serbsčiny předšulskich džěći w detailu wo rěčnych kmanosćach jednotliwych džěći, jich wuknjenskich strategijach, tempje přiswojowanja rěče atd.
- 9.25 Prawidłowne wopyty serbskeje wučerki w serbskej skupinje tworja kruty wobstatk kooperacije mjez pěstowarnju a šulu, zo móhła sej wona začišć stworić wo serbsce wuknjacych džěćoch a serbskorěčnym džěle skupiny.

Informowanje staršich

- 9.27 Kubłarka tematizuje na staršiskej zhromadźiznje spočatk poslednjeho pěstowarskeho lěta prašenja serbskorěčneho kubłanja w zwisku z přechodom z pěstowarnje do šule.
- 9.28 Kubłarka informuje staršich wo wšěch serbsce wuwučowacych šulach regiona a wo wuwučowanskim koncepcje, po kotrymž wone džěłaja.
- 9.29 Kubłarka rozložuje staršim zakładne rozdžěle mjez serbskorěčneju wučbu po koncepciji zplus a cuzorěčneju wučbu serbsčiny. Při tym jim wuraznje doporuča, džěćom wučbu po koncepciji zplus zmóžnić, zo móhli so jich hižo přiswojene rěčne zamóžnosće dale intensiwnje spěchować.
- 9.30 Kubłarka informuje staršich předšulskich džěći wo móžnosćach serbskorěčneho kubłanja w horće.
- 9.31 Kubłarka informuje staršich wo móžnosćach dalšeho serbskorěčneho kubłanskeho puća na regionalnych wyšich šulach resp. gymnaziju.
- 9.32 Kubłarka organizuje za staršich předšulskich džěći informaciski wječork z wučerku serbsčiny kooperowaceje zakładneje šule, kotraž informuje w detailu wo metodice a didaktice serbskorěčneju wučby, serbskorěčnym wšědnym dnju na šuli a ewentualnych přijimanskich wuměnjach.
- 9.33 Spočatk poslednjeho pěstowarskeho lěta wjedže kubłarka ze staršimaj kóždeho předšulskeho džěsća rozmołwu k wuwuču džěsća, w kotrejž wobrěča nadrobnje jeho serbskorěčne kmanosće a dalši kubłanski puć.
- 9.34 Na ewentualne wobmyslenja staršeju nastupajo intensiwnu serbskorěčnu wučbu reaguje kubłarka přiměrenje a ze zrozumjenjom. Ewentualne wobmyslenja spyta wuwróćić a namjetuje, kak móhli so přičiny wobmyslenjow wotstronić.
- 9.35 Je-li trjeba, dorěči sej kubłarka ze staršimaj přidatne rěč spěchowace naprawy za jich předšulske džěćo.
- 9.36 Na kóncu poslednjeho pěstowarskeho lěta wobrěči kubłarka ze staršimaj na zakładze swojich dokumentacijow rěčny staw jich džěsća. Wona jimaj swoje zapiski přepoda a doporuča jimaj, je přichodnej wučerce serbsčiny předpožić.
- 9.37 Kubłarka skedźbnja staršich na institucionalne poradźowanje a podpěru při prašenjach serbskorěčneju wučby (na př. na poradźowanja Rěčneho centruma WITAJ).

10. Wobkedźbowanje a dokumentacija

Wobkedźbowanje

- 10.1 Kubłarka wobkedźbuje prawidłownje a systematisce rěčny staw a rěčne zadźerženje dźěći.
- 10.2 Při swojich wobkedźbowanjach kóždoho dźěsća koncentruje so kubłarka na to, kak daloko je jeho kmanosć wuwita, serbsčinu rozumić a so w njej zwuraznjeć.
- 10.3 Kubłarka wobkedźbuje, hač hodža su ewentualne ćeže w druhej rěči snano přez deficity w maćeršćinje dźěsća rozjasnić.
- 10.4 Kubłarka wobkedźbuje zwonkarěčne formy zwuraznjenja (gestiku a mimiku) kóždoho dźěsća a staja swoje wobkedźbowanja do zwiska z jeho rěčnym wuwicom.
- 10.5 Kubłarka wobkedźbuje dźěći, hdy kotru rěč wužiwaja. Při tym dźiwa na to, hač wěšte situacije, temy abo figury pola nich změnu rěče wuwolaja a kotre to su.
- 10.6 Kubłarka wobkedźbuje, w kotrych situacijach jednotliwe dźěći z njej w kotrej rěči komunikuja.
- 10.7 Kubłarka wobkedźbuje, na kotre wašnje so dźěći ze swojim socialnym a předmjetowym wobswětom roze-stajeja. Z toho slěduje, kotry słowosklad sej dźěći aktualnje přiswojeja a čehnje z toho konkluzije za swoje planowanja.
- 10.8 Kubłarka wobkedźbuje strategije dźěći při wuknjenju rěče, zo móhła swoje poskitki k podpěrje a spěchowanj u serbskorěčnych kmanosćow dźěći zaměrnje přihotować.
- 10.9 Kubłarka wobkedźbuje, do kotreje měry so zadźerženje wobkedźbowaného dźěsća wobliwuje, hdyž druhe dźěći rěč změnja: Hodža so změny w jeho rěčnej aktiwisce zwěsćić?
- 10.10 Kubłarka wobkedźbuje, w kotrych situacijach dźěći w swojej druhej rěči kontakt k maćernorěčnym dźěćom nawjazuja a do kotreje měry su při tym rěčnje kreatiwne a improwizuja.
- 10.11 Kubłarka wobkedźbuje wosebje w fantazijowych a rólowych hrach rěčne zadźerženje dźěći a reflektuje přičiny resp. funkcije ewentualnych rěčnych změnow abo druhich rěčnych napadnosćow. Z toho čehnje konkluziju, kotre zrozumjenje dźěći wo wotpowědnej rěči maja.
- 10.12 Změny rěče a ewentualne rěčne měšericy pola dwu- a wjacerěčnje wotrostowacych dźěći hódnoća kubłarka najprjedy raz jako normalny krok rěčneho wuwica.
- 10.13 Kubłarka reflektuje zamóžnosć dźěći, so koncentrować, a jich kedźbliwosć, hdyž z nimi serbsce rěči.
- 10.14 Při aktiwitach, kotrež su sej dźěći same wuzwolili a pola kotrychž su serbskorěčne kmanosće trěbne, wobkedźbuje kubłarka wosebje jich zamóžnosć so koncentrować, jich motiwaciju a wutrajnosć.
- 10.15 Kubłarka wobkedźbuje dźěći, kak w komplikowanišich rěčnych situacijach (na př. při rozjasnjenju abstraktnych temow) reaguja – hač so napinaja, wuprajenja rozumić, hač zwopředka spěšnje rezignuja abo hač sej přeložk do němčiny wužadaja atd.
- 10.16 Kubłarka wobkedźbuje zadźerženje dźěći ze snadnymi znajomosćemi serbsčiny, hdyž je druhe dźěći serbsce narěča resp. z nimi serbsce rěča.
- 10.17 Kubłarka wobkedźbuje zadźerženje serbsce wuknjacych dźěći, hdyž je něchtó serbsce narěči, kohož njeznaja.
- 10.18 Kubłarka wobkedźbuje, kak dźěći z rozdźelnymi serbskorěčnymi kmanosćemi mjez sobu komunikuja.
- 10.19 Kubłarka wobkedźbuje mjezsobnu pomoc dźěći, hdyž njeje jedne z nich serbsčinu rozumiło.
- 10.20 Kubłarka wobkedźbuje hru dźěći w skupinje dźiwajo na to, do kotreje měry so wšitke dźěći aktiwne zapři-jeja a hač hodža so wěšte zadźerženja z rěčnymi barjerami wujasnić.

- 10.21 Kubłarka džiwa na mjezsobne socialne kontakty a počahi džěci – kak nastawaja, so dale wuwijawa a skrućeja a kotru rólu při tym serbščina hraje.
- 10.22 Kubłarka wobkedźbuje rěčne zadźerženje džěci w konfliktnych situacijach a we wujednawanskich procesach.
- 10.23 Kubłarka wobkedźbuje džěci při aktiwitach zwonka kubłanišća. Pokazuja so tu změny we wobchadze ze serbščinu?
- 10.24 Kubłarka wobkedźbuje, kak so džěci a starši při wotedaću a wotewzaću zadźerža. Wona džiwa na ewentualne znamjenja stresa abo napjatósce, kotrež móhli ze serbščinu zwisować.

Dokumentacija

- 10.25 Wot zastupa do džěćaceho dnjoweho přebywanišća hač k šulskemu zastupej dokumentuje kubłarka na zakładze zwjazowacych dokumentaciskich formularow pollětnje pasiwne a aktiwne rěčne kompetency wšitkich džěci w serbščinje.
- 10.26 Kubłarka dokumentuje wosebite wokomiki rěčneho wuwica džěci pisomnje resp. na wideju abo zynkonošaku.
- 10.27 Kubłarka wěnuje wosebitu kedźbnosć dokumentaciji rěčneho zadźerženja džěci, kotrež rěčnje napadnu.
- 10.28 Kubłarka dokumentuje prawidłownje jednotliwe rěčne interakcije kóždeho džěšća, kotrež su markantne za jeho rěčne zadźerženje a wuprajiwe nastupajo jeho wuwicowy staw.
- 10.29 Kubłarka dokumentuje počah džěšća k serbščinje, na př. hač ma zajim na rěči a serbščinu rady nałožuje, hač je w tym nastupanju skerje zdźeržliwe abo spontane a njehaćene atd.
- 10.30 Kubłarka dokumentuje wosebitosće rěčneho zadźerženja kóždeho džěšća, tak na př. typiske situacije, w kotrychž měnja rěč abo stil rěče, so serbščinje spječuje atd.
- 10.31 Kubłarka dokumentuje napadnosće w zadźerženju jednotliwych džěci, kotrež hodža so z falowacymi znajomosćemi serbščiny wujasnić, hdyž so na př. při serbskorěčnych aktiwitach skupiny wróco sćahnu, so do skupiny njeinwolwuja atd.
- 10.32 Kubłarka dokumentuje napadnosće při wólbje hrajnego abo rozmołwneho partnera, steja-li w zwisku z rěčnymi preferencami džěšća.
- 10.33 Kubłarka dokumentuje, kak wulki zajim džěšća na serbščinje je a hač poskitki k spěchowanjcu serbščiny pozitiwnje přijimuje.

11. Staršiske džěło

Wobchad ze staršimi

- 11.1 Kubłarka pokazuje so wšitkim swójbam – njewotwisnje wot jich swójbneje rěče – wotewrjena a přecelna.
- 11.2 Kubłarka poskičuje staršim, zhromadnje wobřěćec cile, wobsahi a postupowanja, z kotrymiž hodži so najlěpše móžne spěchowanje rěče džěci w kubłanišću docpěć.
- 11.3 Ewentualne diferency wo wobsahach, postupowanjach a cilach rěčneho spěchowanja džěci abo ewentualne konflikty mjez staršimi a kubłarku so hnydom wobřěča, a to tak, zo džěci rozmołwu njesłyša. Njenamaka-li so mjez wobdźělenymi rozrisanje, zapřija so wjednica abo fachowa poradźowarka do konfliktneje rozmołwy.
- 11.4 Kubłarka rozjasnja staršim, zo wotpowěduje to serbskorěčnemu kubłanju, hdyž při wotedaću a wotewzaću džěšća z nim serbsce rěči – byrnjež ze staršimi ewentualnje přeco němsce rěčała.

- 11.5 Kublarica pokazuje zanim za žiwjensku situaciju swójby džěsća, mj. dr. za rěčnu konstelaciju w swójbje: štó w swójbje abo we wušim kruhu džěsća serbsce móže, hač je w swójbje něchtó, kiž serbsce wuknje, hač ma džěćo nimo serbsčiny a němčiny tež prawidlowne kontakty k dalšej rěči atd.
- 11.6 Je-li kublarica měnjenja, zo so w swójbje z rěčemi prawje njewobchadža, zwuraznja tole na přiměrjene wašnje staršim napřećo, nic pak džěsću.

Informowanje staršich

- 11.7 Kublarica rozložuje staršim metodiku swojeho rěč posrědkowaceho a rěč spěchowaceho džěta w serbskej skupinje. Z praktiskim přikładom demonstruje (na př. z pomocu naručneje klanki), kak džěćom wšědnje serbsčinu zbliža. Při tym da staršich nazhonić, kak zrozumliwa móže być z mimiku, gestiku a nazorosrědkami podpěrowana rěč a kak lochko je, wotpowědne słowa nałožować.
- 11.8 Kublarica poskićuje staršim prawidlownje informaciske wječorki a wosobinske rozmołwy wo temach kołowokoło rěčneho kubljanja w džěćacym dnjowym přebywanišću a w staršiskim domje.
- 11.9 Přeja-li sej starši wuměnu nazhonjenjow z druhimi staršimi resp. přednoški, informacije a rozestajenje z rěčnopedagogiskimi prašenjemi, wotpowěduje kublarica tutomu přeću. Za fachowe přednoški přeprosey sej po potrebjebje ekspertow.
- 11.10 Kublarica informuje staršich wo poradžowanišćach a poradžowanjskich zarjadowanjach k serbskorěčnemu kubljanju a wo serbsce džěłacych logopediskich praksach.
- 11.11 Kublarica wujasnja (němskorěčnym) staršim, kotřiž ze swojimi džěćimi němsce rěča, wažnosć jich róle jako posrědkowarjo dobrych standardnorěčnych znajomosćow němčiny.
- 11.12 Starši dóstawaja prawidlownje pisomne abo ertne informacije wo wšelakich předewzaćach resp. zarjadowanjach, kotrež serbskorěčnemu kubljanju džěći słuža: wo aktiwitach, swjedženjach a zarjadowanjach w kublanišću kaž tež wo zarjadowanjach zwonka njeho, kotrež skupina z kublariku wopyta, wo serbskorěčnych zarjadowanjach za swójby w regionje atd.
- 11.13 Pisomne informacije za staršich přihotuje kublarica serbsce resp. serbsce a němsce. Při tym džiwa na korektny prawopis a gramatiku.
- 11.14 Kublarica poskićuje staršim pollětnje individualne staršiske rozmołwy wo wuwicu, nazhonjenjach a dožiwjenjach jich džěsća, w kotrychž so jeho rěčne wuwice tematizuje. Wuslědky tutych rozmołwow so protokolujaja. Z nimi so dowěrliwje wobchadža.
- 11.15 Kublarica a starši wuměnjeja so při składnosći tež njeformelne wo swojich nazhonjenjach z džěsćom a wo jeho rěčnym wuwicu. Tak móže kublarica staršich na př. při wotewzaću džěsća wo ewentualnje wažnych podawkach a rěčnych postupach informować, kotrež běchu za nje na tutym dnju wažne.
- 11.16 Kublarica přepodawa staršim dokumentaciski material wo aktiwitach jich džěsća a wo podawkach w skupinje, kotrež zwisuja z jeho rěčnym wuwicom a spěchowanjom.
- 11.17 Zwěsći-li kublarica pola džěsća relewantne rěčne wuwicowe zapozdženja w jeho maćersčinje, informuje staršeju a doporuča jimaj ewentualnje wosebite poradžowanja a spěchowanja. Samsne płaći za wurazne napadnosće při přiswojenju drugeje rěče. Při tym wužiwa kublarica swoje kompetency, spóznawa pak tež hranicy swojeje profesije.
- 11.18 Kublarica informuje staršeju wo ewentualnych napadnosćach w zadžerženju jeju džěsća napřećo serbsčiny. Zhromadnje pyta so za móžnym rozjasnjenjom za zadžerženje a za rozrisanjom problema.
- 11.19 Zwuraznjeja starši nastupajo wuspěch posrědkowanja drugeje rěče abo móžne přenapinanje džěsća swoje wobmyslenja, reaguje kublarica na to přiměrjenje a ze zrozumjenjom. Wobmyslenja spyta wuwróćić z wuslědkami swójskeho wobkedžbowanja džěsća, z nazhonjenjemi z druhimi džěćimi abo druhimi staršimi resp. z rezultaty wotpowědnych wědomostnych studijow. Wona namjetuje rozrisanje, z kotrymž móhli so přičiny wobmyslenjow wotstronić.

Zapříjeće staršich do řečnopedagogiskeho džěła

- 11.20 Kublarika praša so staršich za jich předstawami a přećemi nastupajo metodu a intensitu posrědkowanja a spěchowanja serbskeje řeče a kultury.
- 11.21 Kublarika wita namjety a iniciatiwy staršich w zwisku z řečnopedagogiskim džěłom w serbskej skupinje.
- 11.22 Kublarika pozbudźuje staršich, ze swojimi serbskorěčnymi kompetencami k řeč spěchowacemu džěłu w skupinje přinošować, na př. přez předčitanje resp. powědanje stawizničkow, předstajenje powołanja abo hobbyja atd. Wona zapřijima jich přinoški do projektoweho planowanja resp. wotběha dnja.
- 11.23 Kublarika zapřijima staršich do přihotow a wuhotowanja serbskich swjedženjow a nałožkow.
- 11.24 Kublarika namjetuje staršim, kak móhli řečnu wobrotliwosć, słowoskład a gramatiske znajomosće swojich džěći w serbsčinje spěchować: přez „dialogiske čitanje“ wobrazowych knižkow, čitanje ze serbskich džěćacych knihow, powědanje stawizničkow, na zakładze řeč spěchowacych hrow (jazykołamaki, hrajkace ry-mowanje, hry kaž „Tabu“ ze zjednorjenymi pravidłami atd.), ze serbskimi sluchohrami, Serbskim rozhłom, serbskorěčnej telewiziju (pěškowčik), z wopytom serbskorěčnych zarjadowanjow atd.
- 11.25 Kublarika namjetuje staršim, kotřiž serbsce njerěča, kak móhli swoje džěčo při přiswojowanju serbsčiny direktnje abo indirektnje podpěrować: přez zajim na tym, štož su džěći nawuknyli, a pozbudźowanje serbsce řečeć, přez zajim na řečnopedagogiskich aktiwitach skupiny, přez kontakty džěšća k maćernorěčnym Serbam wšelakich generacijow, přez zhromadny wopyt serbskorěčnych zarjadowanjow a wšelakich řeč spěchowacych poskitkow, přez zaběru z tematiskeho wobłuka serbskeje kultury atd.
- 11.26 Kublarika doporuča staršim serbsce wuknjacych džěći tohorunja serbsce wuknyć – zo bychu na jednej stronje přez swój zajim na řeči džěčo přidatnje motiwowali a na druhej stronje so na prócowanjach džěšća, řeč nawuknyć, sobu wobdžěleli. Wona pak jim rozjasni, zo měli dale z džěšćom w swojej maćerščinje řečeć.
- 11.27 Staršim ze wšelakimaj maćerščinomaj rozjasnja a doporuča kublarika, w swójbjje princip džělenja řečow „jedna wosoba – jedna řeč“ nałožować, tak zo kóždy staršiki džěl z džěšćom zasadnje w swojej maćerščinje řeči.
- 11.28 Kublarika namjetuje staršim, kak móhli so zhromadnje ze swojimi džěćimi wo serbskej řeči a kulturje informować resp. so wuměnjec.
- 11.29 Kublarika přihotuje staršim pravidłownje wotpowědnje aktualnym pedagogiskim wobsaham serbske słowne lisćiny a spěwne teksty, zo móhli sobu wuknyć.
- 11.30 Kublarika praji staršim serbskeje skupiny, zo sej přeje, zo bychu serbsce strowili a so rozžohnowali, hdyž swoje džěčo přinjesu resp. wotewzaja.
- 11.31 Kublarika zwuraznja němskim staršim swoje wjeselo, hdyž ze swojimi džěćimi sobu wuknu a swoje serbskorěčne znajomosće nałožuja, na př. w padže wuprajenjow kaž „Hast du deine *tobolka* vergessen?“

12. Zhromadne džěło

Zhromadne džěło z podpěraćelemi

- 12.1 Kublarika přeprašuje swójbných, staršich šulerjow abo druhich podpěraćelow do serbskeje skupiny a prosy jich, džěšćom serbske bajki a stawiznički powědać a jim ze serbskich džěćacych knižkow čitać.
- 12.2 Kublarika přeprašuje pravidłownje Serbow wšelakich powołanskich skupin abo ze zajimawymi hobbyjami do skupiny resp. wopyta jich z džěćimi na jich džěłowym městnje (kaž na př. wuměłca, křižerja, wohnjoweho wobornika, blidarja atd.), zo bychu džěšćom serbsce wo swojim džěle resp. skutkowanju powědali a so z nimi tež wotpowědnje aktiwnje zaběrali. Tak dóstawaja džěći skladnosć, swój řečny horicont rozšěrjeć.

- 12.3 Kublarika rozhladuje so wědomje za składnosćemi, hdže móhli džěci serbsčinu tež zwonka kublanišća dožiwjeć. Serbow, kotrychž skupina při wuchodžowanju abo na wulěće zetka, prosy wo krótku serbsku rozmołwu z džěćimi.
- 12.4 Kublarika wobhonja so za poskitkami serbskich institucijow (na př. Němsko-Serbskeho ludoweho džiwadła, Serbskeho ludoweho ansambla, Ludoweho nakładnistwa Domowina, Rěčneho centruma WITAJ, Domowiny atd.), kotrež služa serbskorěčnemu kubljanju džěći, a wužiwa je ze swojej skupinu.
- 12.5 Kublarika prosy serbske towarstwa (na př. Domowinsku skupinu, džiwadłowu skupinu, spěwne, drastowe, rejwanske a sportowe towarstwa atd.) abo druhich spěchowarjow wo podpěru w serbskorěčnym kubljanju džěći.

Zhromadne džěło z koleginami

- 12.6 W serbskej skupinje zasadženej kublarce wothłosujetej metodiku posrědkowanja serbsčiny.
- 12.7 W serbskej skupinje zasadženej kublarce wothłosujetej temy a wobsahi planowanych aktiwitow a projektow.
- 12.8 W serbskej skupinje zasadženej kublarce informujetej so mjez sobu wo nowym sposrědkowanym serbskim słowoskładze a wusměrjatej wotpowědnje swoje dalše džěło.
- 12.9 Serbska kublarika wothłosuje ze swojej zastupjerku w detailu swoje plany. Po zastupowanju rozprawja tuta zaso jej wo přewjedženych aktiwitach.
- 12.10 Přidžěli so serbskej kublarce serbskorěčna praktikantka, rozložuje jej zasady metodiki posrědkowanja a spěchowanja serbsčiny w serbskej skupinje, informuje ju wo pasiwnych a aktiwnych znajomosćach džěći a zawjedže ju do wobchada a džěła z nimi. Kublarika džěćom praktikantku předstaji a rozloží jim, zo budže z nimi přeco serbsce rěčeć. Při čězach wona ju podpěruje.
- 12.11 Kublarika rozložuje svojim koleginam, kotrež serbsce njezdžěłaja, zasady swojeho rěč posrědkowaceho džěła a informuje je wo projektach a předewzacach swojeje skupiny a wo rěčnych postupach džěći.
- 12.12 Je-li trjeba, přeložuje kublarika svojim němskim koleginam ze serbsčiny, rozložuje jim serbske wobstejnosće a wučí je serbske słowa a wobroty.
- 12.13 Kublarika zapřija swoje koleginy, tež te bjez znajomosćow serbsčiny, do pěstowanja serbskich tradicijow a serbskeje kultury (na př. do přihotow ptačeho kwasu, mejmjetanja atd.).

Zhromadne džěło z ekspertami

- 12.14 Zwěšća-li kublarika na zakładze swojich wobkedžbowanjow a dokumentacijow pola wjacorych džěći zapozdženja we wuwicu jich maćeršćiny resp. napadnosće při přiswojenju drugeje rěče, da so wot wotpowědných fachowcow poradžować, zo móhła džěći w hrě zaměnišo spěchować.
- 12.15 Kublarika ma kontakt k serbskim rěčnym terapeutam. Wona da so wot nich poradžować resp. doporuča jich po potrebjce staršim potřečenych džěći.
- 12.16 Kublarika ma kontakt k fachowcam na polu serbskorěčneho kubljanja (na př. k Rěčnemu centrumej WITAJ) a wužiwa jich podpěru a poskitki.
- 12.17 W zmysle wuměny nazhonjenjow a druhich podpěrow wudžeržuje kublarika kontakty ke kublarkam druhich džěćacych dnjowych přebywanišćow a k dalšim fachowcam na polu dwu- resp. wjacerěčneho kubljanja.

13. Refleksija a dalekublanje

- 13.1 Kublarka je zwólniwa, swoje zadžerženje reflektować a modifikować.
- 13.2 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – kelko w běhu dnja z džěćimi woprawdže serbsce rěči.
- 13.3 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – hač so džěćom napřečo w dosahacej měrje nonwerbalnje zwuraznjuje.
- 13.4 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – hač w přiměrjenym tempje rěči.
- 13.5 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – hač jasnje dosć rěči.
- 13.6 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – hač wokabular a gramatiku serbskim znajomosćam džěći přiměrjenje wužiwa, tak zo móža jej derje scěhować. Reflektuje tež, hač wotpowěduje tež w swojej werbalnej a nonwerbalnej komunikaciji wšelakim rěčnym wuwicowym schodženkam jednotlivych džěći.
- 13.7 Kublarka reflektuje swoje rěčne zadžerženje – hač na rěčne zadžerženja džěći žadyn ćišć njewukonja, je njenapomina, njepowučuje ani direktnje njekoriguje.
- 13.8 Kublarka so sebjekritisce pruwuje, hač ewentualnje wěstemu džěsću jeho rěčneho zadžerženja dla žadyn přistup njenamaka. Wona pyta za pućemi, zo by k njemu pozitiwny počah natwarila.
- 13.9 Kublarka informuje so pola staršich, kak spokojom su z jeje rěčnopedagogiskim džěłom a wobrěči z nimi móžne změny.
- 13.10 Kublarka wobdžěla so na dalekublanjach k serbskej rěči a kulturje.
- 13.11 Kublarka wobdžěla so prawidłownje na dalekublanjach k serbskorěčnemu kublanju a k metodice posrědkowanja a skrućenja serbskorěčnych kmanosćow džěći w džěćacych dnjowych přebywanišćach.
- 13.12 Kublarka informuje wjednicu resp. serbske institucije, kotrež dalekublanja za kublarki poskićuja (na př. Rěčny centrum WITAJ), wo swojej potrebjce na dalekublanjach k wěstym temam serbskorěčneho kublanja.
- 13.13 Kublarka wobdžěla so na dalekublanjach z wobłuka dwu- a wjacerěčneho kublanja, tež hdyž so tute wuraznje na serbsčinu njepočahuja, a přenjese swoje nowe dopóznaća na swój fachowy wobłuk: posrědkowanje serbsčiny.
- 13.14 Kublarka serbskeje skupiny kubła so samostatnje na zakładze fachowych časopisow a fachoweje literatury k posrědkowanju druheje rěče dale.
- 13.15 Je-li trjeba, wudospołnja kublarka swoje serbskorěčne znajomosće w rěčnym kursu resp. w specifiskich dalekublanjach za maćernorěčnych Serbow k spisownej serbsčinje.

14. Wuhotowanje

Rumnosće

- 14.1 W kubłanišću, ale tež zwonka njeho, wosebje pak při zachodže a we wochěži, skedźbnja so na serbskorěčny poskitk kubłanišća, na př. přez serbskorěčne napisy a elementy serbskeje kultury we wšelakich formach.
- 14.2 Zo móhła so džěćom serbsčina po metodže imersije posrědkować, ma serbska skupina swójski rum, w kotrymž móže kublarka bjez zadžěwkwow serbsce džělać.
- 14.3 Džěći móža měrnje ležacy knižny a čitanski kućik wužiwać, w kotrymž móža mj. dr. njemylene cejdeyki sluchać.
- 14.4 Je dosć městna za wustajenje džěłow džěći serbskeje skupiny, kotrež wotblyšćuja zaběru ze serbskimi temami.

Materialije

- 14.5 Kublarica informuje so prawidlownje wo nowych materialijach k rěčnemu spěchowanjcu džěči powšitkow-
nje a k posrědkowanju a spěchowanjcu serbsčiny w specielnym, wudospołnja a rozšěrja wotpowědny ma-
terialowy poskitk a předstaja džěčom nowostki.
- 14.6 Kublarce steja najwšelakoriše materialije, mj. dr. wobšěrny wobrazowy material, nazorowe srědki a naručne
klanki k dispoziciji, kotrež pomhaja jej zwobraznić, štož serbsce wuknjacym džěčom powěda.
- 14.7 W skupinskej rumnosći, w susodnych rumach a na chódbje steja materialije k dispoziciji, kotrež pohnuwa-
ja džěči ke komunikaciji. K tomu słušeja na př. wuwěški k zhromadnym skupinskim aktiwitam a wulětam
(fota, rysowanki, plakaty atd.), džěčace telefony, džěčaca předawarnja, memoryje, materialije, kotrež džěči
animěruja, rólowe hry, klankodźiwadło, naručne a porstowe dźiwadło hrać atd. Při wuzwolenju orientuje
so kublarica na žiwjenskim wobswěće a woblubowanych hrajnych temach džěči.
- 14.8 Kublarica stara so wo to, zo bychu za wšě starobne skupiny knihi, materialije, hrajki a medije k najwšelako-
rišim tematiskim woblukam k dispoziciji stali a džěčom znate byli, zo móhli swoje rěčne kmanosće a swoju
wědu rozšěrjeć. Wone měli džěči wotpowědnje jich starobje wužadować, je do wuknjenja wabić a runo-
časnje nastorki dawać k tematisce šěrokej serbskorěčneje komunikaciji (na př. kompjuterowe wuknjenske
hry, nahrawanske medije, ličbowe a pismikowe hry, materialije k florje a fawnje, k eksperimentowanju atd.).
- 14.9 Materialije, kotrež maja serbskorěčne kmanosće džěči spěchować, su tak zaměstnjene, zo móža je same
docpěć.
- 14.10 Serbskorěčne CDje a DVDje ze serbskorěčnymi bajkami, słuchohrami a hudźbu steja k dispoziciji. Wone
podpěruja kmanosć džěči, kedźbliwje připosluchać, a wobohaćeja runočasnje jich dožiwjenja z rěču.
- 14.11 Kublarica skedźbnja wotpowědne institucije (Rěčny centrum WITAJ, Ludowe nakładnistwo Domowinu
atd.) na pobrachowace materialije a staja swójski material druhim k dispoziciji.

